

Cerkveni

GLASILO SLOVEN
SKIH CERKVENIH
GLASBENIKOV

Glasbenik



ŠT. 9, 10

SEPTEMBER ♦ 1939 ♦ OKTOBER

LETO 62

Dr. Alojzij Merhar:

Na poti liturgije in cerkvene glasbe.

V povojni dobi nam je z močnim zvokom zazvenela na uho beseda »kolektivnost«, preden so se mogli mnogi zavedati, kaj naj to pomeni. Mislili so, da se pod tem imenom poraja nekaj popolnoma novega. To pa sicer ni bilo nič novega, razen da je naš čas in rod našel večje razumevanje za kolektivnost, za skupnost, ki jo Cerkev že od svojega početka oznanja, priporoča in v svojem duhu in delu uresničuje. Kako se ne bi torej vnema za skupnost pojavila z izredno toploto zlasti v sodobnem katoliškem rodu in to zlasti na cerkvenem področju? Dve reči posegata v naši dobi s posebnim poudarkom, če že ne vselej tudi s posebnim razmahom v cerkveno skupnost: liturgično gibanje in ljudsko petje.

Poučno je za nas, če opazujemo, kako različne so si sodbe o dosedanjem in prihodnjem pomenu liturgičnega gibanja in ljudskega cerkvenega petja. Nekateri — pesimisti — hočejo v poudarku teh vrednot videti le neko versko modo, ki bo, kar zadeva liturgično gibanje, učinkujoča le za manjše kroge, in kar zadene ljudsko cerkveno petje, le kratkotrajna. Drugi — optimisti — pa vidijo nasprotno, da je namreč liturgična pobožnost in z njo skupna cerkvena pesem že na zmagovalni poti in pričakujejo od te skupnosti končne rešitve velikih verskih in socialnih vprašanj. Resnica bo tudi tu v sredi. Ko smo kardinalu Hlondu 1928 ob njegovem obisku v Ljubljani pokazali naše kongregacijske liturgično opremljene prostore in ko smo mu zapeli skupno nekaj naših cerkvenih pesmi, nam je dejal: »Prav lepo! Toda liturgično gibanje in petje še ni vse!«

Tedaj že sem začel razmišljati to pomembno besedo, ki jo je poljski primas izrekel s prav dobrohotnim opominom in važnim zaključkom: Liturgično gibanje in skupno petje torej še ni vse. Ne da se tajiti, da namerava Bog tako z liturgičnim gibanjem kakor z ljudskim cerkvenim petjem v svojem ljudstvu doseči nekaj velikega. Tudi ovire in težave, ki se pri tem pojavljajo, more Bog obrniti veri in Cerkvi v dobro. Ves blagoslov in uspeh je pri Bogu. O tem torej ne moremo razpravljati, ker je to skrito pred našimi očmi.

Pozorna stran vsega tega pa je ta, da je Cerkev v svojih izjavah glede vse te gorečnosti tako zmerna, trezna in pridržna. Ne tako ali zato, kakor bi liturgičnega gibanja ali ljudskega cerkvenega petja ne hotela hvaliti; saj so v tem pogledu že od Pija X. prihajale vsak čas pobude za to gibanje, pobude od strani nadpastirjev, med katerimi moremo posebej imenovati naša slovenska škofa dr. Gregorija Rožmana in dr. Ivana Jožefa Tomažiča. Toda Cerkev je

slehnemu pretiranju nenaklonjena ter hoče v svoji starodavni skušenosti le tiste in take napredke v duhovnem življenju, ki so zaščiteni po organični rasti in po tradicionalni pomembnosti.

»Mi stojimo na preobratu dveh kultur«, je zapisal znani liturgični pisatelj Romano Guardini nekeje v svojih liturgičnih razmišljanjih: »Začel se je velik preokret. Cerkev se prebuja v dušah.« Po njegovem gre torej v sodobni človeški družbi: »Ali za katoliško liturgijo ali za pogansko kulturo telesa, ki naj bo nekaka svetovna vera.« Treba je torej v novem rodu vzbuditi smisel, veselje in vnemo za versko skupnost, to pa naj pospešujeta: liturgično gibanje in skupno cerkveno petje. Vse novo in prenovo, kar hoče preseči staro, pa nosi v sebi nevarnost enostranosti. Tako bi se moglo zgoditi tudi liturgičnemu gibanju in ljudskemu cerkvenemu petju, da postane enostransko in enolično.

Ako se le preveč in prevečkrat poudarja in udejstvuje skupnost, je v nevarnosti to, kar je najvažnejše: krščanska osebnost. Krščanstvo hoče prenoviti posamezno dušo. Bolj se more posameznik v iskreni ljubezni združiti z osebnim Bogom, lepša in izrazitejša bo podoba njegove osebnosti. Danes nam je treba ljudi, ki dajejo skupnosti, kar je skupnega, pa se ji ne prepuste brez pogoja in brez premisleka, ker si hočejo očuvati lastno osebnost. Bistvo vere je v tem, da se vsaka duša osebno izroči svojemu Bogu. Bistroumni pisatelj Romano Guardini ve, da je skupno liturgično udejstvovanje v skupni molitvi in pesmi, če se le preveč uveljavlja, pristroj, ki nosi pečat neosebnosti. Zato piše izrecno: »Liturgija ni edini način katoliškega verskega življenja; ona kaže le bolj socialen značaj, zadovoljuje predvsem le bolj socialne težnje osebnosti, pa še teh ne popolnoma, kakor je razvidno iz različnih ljudskih pobožnosti, ki jih Cerkev imenuje zasebne, pa jih ne graja, čeprav niso niti po duhu niti v obliki liturgične.« Vsaka osebnost mora biti sicer zasidrana v skupnosti in mora živeti iz skupnosti, toda skupnost in neosebnost ne sme biti veriga, ne sme biti sila, ki bi zadušila osebnost.

Ob kongresu Kristusa Kralja v Ljubljani je eden izmed naših dnevnikov zapisal, da moramo tedaj inozemcem pokazati tudi visoko kulturo našega ljudskega cerkvenega petja. V vseh ustnih in pismenih izjavah predsednika stalnega odbora za KKK, škofa dr. Gregorija Rožmana, pa se je jasno in jedrnatost poudarjalo, da tu ne gre za razkazovanje naše kakršnekoli kulture, marveč za poglobitev verskega življenja. Vera ni kultura. Kultura spada v področje naravnega. Vera pa je po svojem bistvu nekaj popolnoma drugovrstnega, kar dviguje in spopolnjuje kulturo in naravo ter posvečuje osebnost. Vera v svojih zahtevah izveni v Gospodov spomin: »Iščite najprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse to se vam bo navrglo.« (Mt: 6, 33.)

Po teh splošnih vidikih se moremo sedaj varneje in prosteje ozreti po cerkvenem petju samem bodisi v izbranih zborih ali v celokupni navzoči verski množici. Leta 1929. sem bil v Klosterneuburgu pri p. Piju Parschu, da vidim njegovo močno liturgično občino, ki je sprožila liturgično gibanje v daljne, tudi v naše slovenske kraje. »Bal sem se,« mi je pravil ta odlični pospeševatelj liturgične obnove, »da bo moja liturgično družino zadela ista usoda kakor pred leti liturgični Neuländerkreis. Po zgledu beuronskih benediktincev se je njih gibanje pričelo, pa se je kmalu preživelo. Spoznal sem, zakaj. Liturgična molitev v skupnosti — pa brez petja — je služba božja le na pol. Kdor poje, dvakrat moli.« Resnično! Kdor pozorno premišlja cerkvene molitve, kako da ne bi čutil, da kar same kličejo, naj jih kdo uglasbi. Za novo liturgično gibanje se je našel med Nemci genialen glasbenik, ki je v globokem doživetju prelil besede v melodije. To je profesor Vincenc Goller. Napevi, ki jih je zložil na liturgično besedilo, niso ne ljudska pesem, ne gregorijanski koral, vendar zveni oboje iz njegovih preprostih skladb. Pričel jih je priobčevati z decembrom 1928 v prilogi P. Parschevega liturgičnega glasila »Liturgie und Bibel«. Pa nas

sedaj ne zanimajo te skladbe kot take, marveč naj nam le povedo, kako se jim je godilo v njih dejanski cerkveni službi. Iz tega bomo razvideli, v kakšnem razmerju si stoje: zborna petje, ljudsko petje in orgle glede pomena, učinka in uspeha v cerkvenem bogoslužju. Zgled je zelo značilen.

Gollerjeve skladbe, pa tudi druge melodije sodobnih skladateljev, so se v različnih liturgičnih skupinah proizvajale po vseh krajih, včasih v ljudskem, včasih samo v zbornem petju. Kaj se je pokazalo? Kadar je šlo za slovesnosti skupnega značaja, n. pr. pri obnovitvi krstne obljube, pri blagoslovu novega prapora, pri slovesni prisegi na skupni program itd., tedaj se je skupno odnosno ljudsko cerkveno petje obneslo s kar najboljšim vtisom in vplivom. Če pa so se iste pesmi na isti način prepevale pri običajni nedeljski ali praznični službi božji, pa pevajočih sre niso več tako vžgale, ker človek ne more biti vsak čas praznično razpoložen. Nemški glasbeni kritik Albert Mergeler je za zgled navedel nemško mladinsko gibanje Quickborn, »ki je zaradi svojega nerazsodnega nastopanja z neprestanim skupnim petjem v najbližji nevarnosti, da ubije sleherno mladinsko gibanje v katoliških vrstah«. Ta sodba je sicer prestroga, vendar vsaj v tem opravičljiva, ker opozarja na splošno prekušeno pravilo: *sunt certi denique fines*: vsaka stvar ima svoje meje, oziroma vsaka pesem je le nekaj časa (ob določenem času) lepa. Nemški Quickborn je upošteval sodbo strogega sodnika ter je poslej v svojih nastopih dal skupnosti, kar je skupnega, pa tudi posamezni osebnosti, kar je osebnega, ali: kakor že slovenska beseda pove: kar je posebnega. S to modro uvidevnostjo mu je 1929 v avgustovem tridnevnem zborovanju »Die Tage auf Burg Rothenfels« krasno uspel verskoprosvetni načrt. Zdaj jim nihče več ni mogel očitati, da je njih delo: »eine religiöse Kulturspielerei: versko kulturno igrakanje«.

Po dveh letih skupnega petja v svoji liturgični občini je jasnovidni Goller spoznal, da je treba med oltarjem in versko množico upoštevati in upostaviti še drugo močno vez: orgle. »Wir haben uns in zweijähriger Arbeit diese Melodien ersungen. Wir müssen nun danach trachten, die Orgel wieder der Liturgie zurückzuerobern. V dveletnem delu smo se že napeli teh napevov. Sedaj si moramo prizadevati, da priborimo zopet orgle bogočastju«. Tako je zapisal ta glasbenik že leta 1929. Lastna skušnja ga je poučila in primorala, da se je s posebno vnemo spomnil orgel: »um ein neues Bindeglied zwischen Altar und Volk zu schaffen«.

Orgle naj torej vežejo oltar in ljudstvo in naj ju povežejo v skupno pobožnost. Kar ni dano vselej pesmi, to je večkrat v cerkvi dano prav orglam, da z ubranimi glasovi povežejo posamezno dušo z oltarjem in zbrano versko občino. »Meni osebno bi bilo vseeno« — piše sloviti protestantski pisatelj, prof. dr. Hilty — »v kakšnem poslopju bi se udeleževal službe božje, toda orgel ne bi mogel popolnoma pogrešati. Zakaj prav orgelske improvizacije pred pridigo in po njej so za nekatere resnično povzdigovanje duha.« Če pa tako piše protestant, seveda obenem velik mislec, kaj naj potem misli o orglah katoličan, ki ga Cerkev sama uči, naj visoko ceni to vez med oltarjem in ljudstvom? Pri blagoslovu orgel namreč moli k Bogu: »Blagoslovi, prosimo, te orgle, namenjene tvoji službi, in daj, da bodo verniki, ki se bodo ob duhovnih pesmih radovali na zemlji, zaslužili, dospeti v večno veselje v nebesih.« Cerkev spravlja torej orgle v zvezo z našim duhovnim veseljem na zemlji in v nebesih. Orgle v cerkvi so nam priča, da je služba božja nekaj veselega.

Vešč in spreten organist — in takih imamo in pričakujemo od naše dobre orglarske šole v Ljubljani kakor v Mariboru — bo cerkveni zbor, ljudsko petje in orgle vodil in uvajal vselej tako, kakor zahteva namen in pomen vsakokratnega bogoslužja. Na začetku posameznih cerkvenih dob bo dal uvodno pesem v usta vsemu ljudstvu. Razpoloženje, ki je v adventu in postu, ob božičnem, velikonočnem in binkoštnem prazniku že itak v vernih srcih, bo dobilo

v skupnem petju primeren in blagodejen izraz. Tako tudi še ob največjem Marijinem prazniku, ki je njeno vnebovzetje, ob prazniku vseh svetnikov, ob slovesnem spominu posvečene župnijske cerkve in ob podobnih slovesnih godovih in shodih. Drugače pa naj organist veštno in marljivo izoblikuje, spolnjuje in uveljavlja v bogoslužju svoj cerkveni zbor. Liturgija je častitljiva in bogata in taka bodi tudi cerkvena glasba. To pa more najboljše izvajati in izvesti stalen in izbran cerkveni zbor. Glasba, ki bi bila ob prazničnih prilikah le prevečkrat prepuščena ljudskemu petju, bi postala preveč enokopitna in okostenela, večkrat tudi nemirno strastna, kar se cerkveni pesmi ne spodobi. Pij X. zahteva v svojem »Moto proprio«, da bodi umetnina, umerjena in resna, sproščena vsega plehkega subjektivizma in vzvišena nad vsem nacionalizmom. Kar nočejo nam biti pogodu pesmi, ki opevajo Marijo kot »Kraljico Bavarcev«, »Kraljico Hrvatov«, »Kraljico Slovencev« itd. Bolj smo namreč katoličani, bolj bo Marija naša Kraljica, Kraljica nas vseh. Mislimo, da smo iskrenejši do Nje, če jo posebej prilastujemo svojemu rodu? Potemtakem bomo morali sčasoma tudi zapeti: »Slavljen, Kristus, Kralj Slovencev«. To le mimogrede. Kar je katoliško, bodi tudi naše, in kar je našega, imej tudi dokaz in izraz katoliškega. Zavod sv. Stanislava v Št. Vidu nosi lep in mogočen napis: Kristusu, Zveličarju sveta...

Nemški pesnik Goethe je tudi nam orisal sodobnost, čeprav je komaj slutil, katero bi moglo biti najboljše zdravilo in razvedrilo za danes tako razkrojene ga človeka.

»Pij pogum iz čistih vrelcev...
Dnevno delo, svatje redki,
bridki tedni, sladki svetiki!
Tvoj čarobni bodi lek.«

Goethe pač ni mislil na čiste vrelce duhovnega življenja in na vesele praznike cerkvenega leta, ob katerih kliče Jezus: »Če je kdo žejen, naj pride k meni in naj pije.« Danes je v človeškem rodu velika duhovna suša in žeja. Duše hrepene po zbranosti in samoti z Bogom, kar morejo najti še najprej v cerkvi. Toda ne vselej in navadno ne tedaj, kadar se izliva glasna pesem iz ust vsakterega navzočega vernika, marveč najprej in najraje tedaj, ko njegovo pot k Bogu spremljata le oltar in cerkveni kor oziroma zbor in to dvoje ne brez orgel. V Rimu je ob celodnevem češčenju sv. Reš. Telesa v posameznih cerkvah navada, da prevzame eno uro češčenja tu in tam tudi priznan organist z ubiranjem primernih melodij na orglah. Z velikim veseljem in umevanjem bo tedaj, če je le za to vedela, prihajala rimska inteligenca k skupnemu češčenju Najsvetejšega. Svoj čas je bil za te slovesne bogoslužne molitvene ure zlasti znan improvizator prelat Peter Müller, nečak še bolj znanega nabožnega pisatelja Fr. Ks. Wetzla. Müllerjeve improvizacije ob celodnevem češčenju v hospicu Maria dell'Anima v Rimu so bile najlepše adoracije, ob katerih so se zbirali in vztrajali verni evharistični častilci do konca. Pij X. je nekoč, bilo je na belo nedeljo 1906, povabil v Sikstinsko kapela tega odličnega organista, da bi slišal njegov pevski zbor. Ves ginjen in zavzet nad lepim petjem je papež ob koncu pohvalil izvrstnega pevovodja, duhovito in šaljivo obenem: »On bo še angelom v nebesih delal konkurenco. Le škoda, da je mož gluh in ne more slišati moje pohvale.« Pevovodja Müller je namreč v svojem mnogoletnem pevsko umetnostnem delu oglušil. »Povejte mu, da mu papež čestita in se veseli njegovih uspehov, ki so dušam v blagor zapisani pri Bogu.« Ta pohvala z najvišjega mesta velja pač vsem, ki se v sveti bogoslužni vnemi kot glasbeniki ali tudi samo kot pevci zavedajo svojega važnega duhovnega poslanstva.

Kaj so prazniki z ubranim petjem predvsem ubogemu ljudstvu, o tem se je mogel prepričati vsak, ki je kdaj ob slovesnih trenutkih stopil v selsko župnijsko cerkev. Nedeljo za nedeljo prihajajo seljaki z neutrudljivim zanimanjem, kaj bodo zopet slišali, kar jih bo dvignilo v njih socialnih potrebah. Le odprite ljudstvu vsa gledališča in vse koncertne dvorane, in sicer brezplačno, potem pa glejte, koliko časa bo čar novosti še vabil njih srca. V sedanosti, ko so ljudje kakor obrabljeni novci obsojeni v strašno enoličnost življenja ne samo v tovarnah, marveč tudi v kasarnah in pisarnah, je zelo dragocena ta značilna posebnost, da se radi udeležujejo do danes večno stare in večno nove lepote cerkvenega bogoslužja.

Dvigniti človeka nad vsakdanjost in čutnost, to je danes prav za prav socialna potreba. Krasne in vsega uvaževanja vredne besede je izpregovoril škof dr. Gregorij Rožman gasilec, zbranim v kongresnih dneh (15. avgusta) na Kongresnem trgu: »Vse veselice so le slabo nadomestilo za žrtve, ki jih mora prinašati gasilstvo v svoji človekoljubni službi. Slabo so z veselicami poplačane te žrtve, če niso plačane v Onem, ki je dejal: Karkoli ste storili kateremu izmed mojih najmanjših, to ste meni storili.« Vse žrtve plačuje nebeški Plačnik tudi že v življenju, in sicer s sladko zavestjo, da je storil človek bogoljubno in človekoljubno delo. Tej visoki misli in nalogi je posvečena zlasti cerkv. glasba.

Cerkvenim krogom more biti komaj katera zadeva bolj pri srcu kakor skrb za lepo cerkveno petje. Ako se je v svetni glasbi med sodobnimi Slovenci našel mož, ki je dvignil, očistil, okreplil in povišal našo svetno, umetno in narodno pesem, se more in mora najti tudi mož, ki se bo v istem smislu zavzel za našo cerkveno pesem. Duša kulture, se glasi priznana resnica, je kultura duše. Za to kulturo pa moreta največ storiti liturgija in cerkvena glasba. Obeh se drži dih božjega in nadnaravnega, zatorej tudi cvet in sad duhovnega, ki najzgovorneje kliče človeški družbi: Sursum corda!

Kakšna nevarnost za krščanski duh in kakšna škoda za ljudsko blagostanje, če bi moderni brezbožni svet s svojimi javnimi prazniki in ustanovami, pa še bolj s svojim veseljačenjem in uživanjem zapiral in oviral čiste vrelece tistega življenja, ki edino nam more rešiti socialna vprašanja in čigar najboljši glasniki sta liturgija in cerkvena glasba.

To je nekaj dobrohotnih besed, zapisanih »Na poti liturgije in cerkvene glasbe« — tudi Romano Guardini se je čutil vedno tako rekoč na poti — pišemo namreč v zavesti, da so vstali pred nami novi cilji, ki stoje še v daljni daljavi in katerim se moramo bližati z neutrudljivim stremljenjem.

Opomba uredništva. Bodi ta samostojno zamišljeni članek obenem odgovor našega lista na O. Kazimira Zakrajška članek »K ljudskemu petju« v C. Gl. 1939, številki 7—8.

Stanko Premrl:

Petje in glasba na kongresu Kristusa Kralja.

Na mednarodnem kongresu Kristusa Kralja v Ljubljani v dneh od 25. do 30. julija 1939 sta tudi naše petje in naša glasba prišla v precejšnji meri do sodelovanja in uveljavljanja.

In to: 1. pri bogoslužnih opravilih v cerkvah in na Stadionu,

2. v dveh koncertnih prireditvah,

3. pri igri na Stadionu.

O vsem tem hočem v naslednjih vrstah poročati, hkrati dostaviti nekaj k stvari pripadajočih pojasnil in opazk.

Uvodna cerkvena slovesnost se je vršila v torek 25. julija zvečer v stolnici. Stolni pevski zbor je zapel Tomčev »Veni sancte Spiritus« (C. Gl. 1928, št. 1—2); pri prenosu presv. Rešnjega Telesa na glavni oltar je ljudstvo prepevalo Čerinovo Evharistično himno. Pri blagoslovu je zbor odpel Kimovčev »Tantum ergo« v A-duru (C. Gl. 1912, št. 2), po blagoslovu pa Premrlovo pesem »Kristus Kralj (C. Gl. 1939, št. 5—6).

V sredo 26. julija (god sv. Ane) je bila v stolnici ob osmih slovesna maša, ki jo je služil beograjski nadškof dr. Josip Ujčić. Na koru smo pred mašo peli Vodopivčevo pesem »Kristus Kralj«, pri maši pa smo izvajali Premrlovo »Missa s. Josephi«, Foersterjev gradual in 7-glasni Ave Maria. Na koncu maše smo zapeli še Premrlovo pesem »Katoliki vsi svetac« (C. Gl. 1939, št. 5—6).¹

V četrtek, petek in soboto smo imeli nato v stolnici tihe maše s slovenskim petjem. V četrtek smo izvajali iz Tomčeve maše: Vstop, Slavo, Evangelij in Darovanje, Premrlov Svet (C. Gl. 1936, 9—10) in Kimovčevo »Srce Kraljevo«; ljudstvo pa je po povzdigovanju pelo »Pridi molit, o kristjan« in na koncu maše »Povsod Boga«.

V petek smo peli iz Jobstove maše: Vstop, Usmili se, Slavo, Evangelij in Darovanje, Kimovčevo prvo iz njegove ljudske pesmarice, po povzdigovanju Mavovo osmo iz njegove zbirke: »Blažena jutra« ter Premrlovo »Mati dobrega sveta« (C. Gl. 1938, 9—10). Ljudstvo je na koncu maše pelo zopet »Povsod Boga«.

V soboto pri maši, namenjeni Hrvatom — je stolni zbor pel Premrlovo Hvalnico Kristusu Kralju (C. Gl. 1939, 3—4), Komelovo Daritveno iz goriške zbirke, ljudstvo pa ljudsko »Ponižno tukaj pokleknimo« in »Lepa si roža Marija«.

Večerne pobožnosti so se vršile od srede dalje po raznih cerkvah večinoma z ljudskim petjem.

Slovesno večerno pobožnost smo imeli v stolnici v petek ob prihodu papeževega legata kardinala Hlonda. Pozdravili smo ga s Stecker-Premrlovim »Tu es Petrus«. Po prebranem papeževem pismu in po končani poklonitvi kardinalu legatu od strani škofov, kapitulja ter zastopnikov duhovnikov in redovnikov se je ob ljudskem petju Čerinove Evharistične himne preneslo Najsvetejše na veliki oltar. Po izpostavitvi Najsvetejšega je stolni pevski zbor zapel Premrlovo, za to priliko zloženo antifono iz prvih večernic praznika Kristusa Kralja »Dabit illi Dominus Deus sedem David, patris ejus: et regnabit in domo Jacob in aeternum et regni ejus non erit finis, alleluja«. Vse nadaljnje petje pri tej slovesnosti je bilo ljudsko, zares slovesno in mogočno ljudsko petje, ko je vsa cerkev pela Hribarjev »V Zakramentu« in »Povsod Boga«. Papežev nuncij v Beogradu Felici se je izrazil, da tako slovesno mogočnega in polno ubranega ljudskega petja še ni slišal. Tudi na druge odlične adeleženke kongresa je to ljudsko petje napravilo silen vtis.

V soboto zjutraj je bila na Stadionu cerkvena slovesnost za našo mladino: maša, govor in obhajilo. 20.000 otrok je pri maši

¹ Stolni zbor je bil pripravljen in se je veselil, da bo mogel ob kongresu izvajati več lepih in učinkovitih latinskih maš naših slovenskih skladateljev, kakor je to prvotno bilo mišljeno in tudi po našem ljubljanskem g. knezoškofu že naročeno. Pozneje pa je kongresni odbor latinske maše kratkomalo žrtal in smo v kongresnih sporedih brali, da bo v sredo, četrtek in petek v stolnici maša in pridiga, torej samo tihe maše s petjem. Nekam čudna se nam je zdela ta sprememba, po kateri naj bi se potemtakem ob tako slovesnih dneh in ob udeležbi toliko tujih kongresnih udeležencev ne vršila v stolnici niti ena slovesna maša. Zato sem pri škofijstvu osebno prosil, naj skušajo akreniti drugače in da naj bo tudi vsaj ena slovesna peta maša. Dobil sem na izbiro: ali v sredo ali pri polnočnici od sobote na nedeljo. Odločil sem se za sredo in tako je prišlo do te edine slovesne maše v stolnici. Škoda, da ta dan v mašnem obredu ni bilo Vere, ki se zaradi tega ni mogla peti.

s spremljevanjem godbe prepevalo razne mladinske oz. priljubljene ljudske pesmi.

Pri polnočnicah, pri katerih so cerkve bile nabito polne vernega ljudstva, je bilo po škofijskem naročilu ljudsko petje. V stolnici je ljudstvo pelo Čerinovo »Evh. himno«, Vavknovo »Sv. Križ«, Hladnikovo »Presveto Srce« in »Marija, skoz življenje«, blagoslovno »Glasno zapojmo« in »Povsod Boga«.

Pri glavni slovesnosti na Stadionu, pri kardinalovi slovesni maši v nedeljo, 30. julija je, pel za to priliko od stolnega dekana dr. Fr. Kimovca organizirani veliki pevski zbor okrog 600 pevk in pevcev, ki so ga tvorili ljubljanski in številni okoliški cerkveni pevski zbori. Ta zbor je bil za svoj nastop skrbno in temeljito pripravljen in je prepeval popolnoma enotno in vzorno ubrano. Izvajal je: pri prihodu kardinala-legata Kimovčev krepak in živahen »Ti si Peter, skala«, pri maši pa koralni introit, in sicer antifono enoglasno, psalmovo vrstico in Gloria Patri štiriglasno; nato koralno Missa de Angelis (kakor pred štirimi leti pri evh. kongresu), potem Kimovčev za to priliko zloženi, jako posrečeni, deloma homofonsko, deloma polifonsko zgrajeni gradual in štiriglasni recitativni ofertorij; prav tako prirejeno komunijo pa so — kakor mi je sam glavni pevovodja povedal — pozabili izvajati.² Razen pevskega zbora je pri tej slovesni maši pelo tudi ljudstvo, in sicer: po zborovsko recitiranjem ofertoriju pesem »Kraljevo znam'nje, križ stoji«, po odpetem koralnem Benedictusu pesem »Pridi molit, o kristjan«, in kot poobhajilno pesem »Mogočno se dvigni naš spev iz srca.«³ Ljudsko petje je spremljala godba na pihala in trobila. Ljudsko petje je bilo — čeprav ob sodelovanju velikanske množice — točno, povsem ubrano in zares veličastno ter spodbudno.

Tudi pri popoldanski slovesnosti na Stadionu: pri slovesnih litanijah Srca Jezusovega, pri blagoslovu in zahvalni pesmi je Stadion odmeval od mogočnega ljudskega petja, ko so zopet in zopet doneli proti jasnemu nebu naši, našemu ljudstvu tako rekoč v kri in meso prešli ljudski napevi.

Glede ljudskega petja, ki se pri nas hvala Bogu na splošno dosti dobro razvija, in ki pri sodelovanju velikih množic prihaja še prav posebno do izraza in veljave, bi hotel opozoriti še na nek nedostatek. Ljudstvo do sedaj ne poje še skoro nobenih daritvenih pesmi. Tudi ob kongresu jih niso peli ne mladina ne ljudstvo kot tako. Zato je potrebno, da pričnemo tudi pri ljudskem petju s primernimi daritvenimi pesmimi. Ukaz ozir. naročilo glede reda pesmi pri tihih mašah je bilo od našega g. knezoškofa že pred več leti dano. Nekateri pevovodje se tega naročila vestno drže in temu primerno izbirajo mašne pesmi, drugi zopet hodijo kratkomalo svojo staro pot. Tudi duhovniki, celo župniki ponekod ne marajo, da bi se pele daritvene pesmi in pravijo: »Kar Marijine pojte«. Zakaj tako? Meni pa se zdi, da ravno opuščanje in nekako preziranje daritvenih pesmi pri ljudskem petju množično slabo vpliva tudi na cerkvene pevovodje in organiste sploh, da potem tudi pri zborovskem petju opuščajo daritvene pesmi. V tem pogledu se moramo torej poboljšati in tudi to vrzel v našem cerkvenem petju, ljudskem in zborovskem, napolniti s pesmimi, ki poteku sv. daritve najboljše odgovarjajo.

² To se sem ter tja kljub najboljši volji primeri pri slovesnih latinskih mašah tudi v cerkvah.

³ Cerkvenoglasbena določila po odpeti ali recitirani komuniji ne dovoljujejo nobenega drugega poljubnega dodatka. Zato se mi zdi tu uvedena praksa nepravilna in bo utegnila dovesti do novih razvad. Ponekod (n. pr. v Trnovem v Ljubljani) so začeli zadnje čase po recitiranem gradualu dodajati primeren motet; a to ni v redu. Gradualu se ne sme dodati ničesar; isto je pri introitu in komuniji. Dodatek je dovoljen samo po ofertoriju in Benedictusu.

Za časa kongresa sta se vršila tudi dva cerkvena koncerta, namenjena kongresnemu občinstvu. Prvi je bil koncert slovenske nabožne pesmi v frančiškanski cerkvi 27. julija zvečer. Na tem je sodelovalo glasbeno društvo »Ljubljana«, ki je pod vodstvom svojega sedanjega pevodnje g. Srečka Koporca zapelo sledeče cerkvene pesmi slovenskih skladateljev: Premrlovo »Kristus Kralj«, dr. Kimovčevo »Ti Kralj si, Jezus«, Hladnikovo »Je mrak končan«, Sattnerjevo »Pred obhajilom«, Foersterjevo »Knezi rajski«, Travno »Sveti Križ«, Kastelic-Hubadovo »Ave, presvitla Marija«, Gallusov motet »Viri sancti«, dr. Dolinarjevo »Luč življenja«, Premrlov ofertorij za praznik Gospodovega spremenjenja »Gloria et divitiae in domo ejus« in Koporčev motet »In nomine Jesu«. Pevski zbor »Ljubljane« že vrsto let bolj malo nastopa; živi, poje, a do posebnih viškov se pa le ne more dvigniti. Tudi na kongresnem koncertu je bilo izvajanje tega zbora temu stanju primerno: večinoma ubrano, po značaju umerjeno in pobožno, pogrešalo pa je večjega zanosa, ognja, prepričevalnosti. V prvem delu je posebno lepo zvenela Hladnikova pesem. Moja »Kristus Kralj« pa je imela n. pr. preveč nepotrebnih, nikjer naznačenih zares in pavz, ki so skladbo oslabile. Sattnerjeva je bila bolj medlo podana. Lepo se je uveljavila Kastelic-Hubadova Marijina, ki so jo peli več kitic. To bi bilo gotovo potrebno še pri katerih drugih pesmih. Moteti so bili primeroma dobro podani, a bi bili morali biti še boljši, še učinkovitejši. Koporčeva »In nomine Jesu« je pomembna skladba in je kot taka primerno zaključila koncert. Vendar bi se skladbi, pa tudi sklepu koncerta bolj podal krepak, mogočen zaključek, česar pa pp ni dosegel. Na orglah je pri tem koncertu sodeloval g. Pavel Rančigaj, profesor glasbe, priznan orgelski virtuoz. Zaigral je mojo Predigro v D-duru (IV. zvezek, št. 13), Koporčev Prolog in Kimovčev »Sine fine«. Skladbe je zelo spretno podal, zadnje — vsaj za moj okus — celo nekoliko prehitro. Rančigaj je nekatere skladbe tudi na orglah spremljal. O izbiri skladb za ta koncert bi se dalo razpravljati. Najboljša po mojem mnenju izbira ni bila, zlasti glede naših slovenskih cerkveni pesmi.

Drugi cerkveni koncert je v času kongresa priredila Radiofonska oddajna postaja v petek, 28. julija zvečer v cerkvi sv. Petra. Na tem koncertu so se izvajale tudi svetovne skladbe: Bachov preludij in pesem »Blagor tebi«, Händlov koncert za orgle in orkester, Regerjeva Fuga, Lisztov Preludij in fuga na temo B-a-c-h in Vittorio Gnechhijeva Gloria iz Missa Salisburgensis. Poleg teh še dr. Dolinarjeva »Zdrava Marija« za solo, zbor in orkester, ter dr. Kimovčeva »Češčena Marija« za sopran, gosli, čelo, rog in orgle. Sodelovali so: g. Pavel Rančigaj kot organist, gdč. Štefka Korenčanova in Dragica Sokova kot sopranistki-solistki, frančiškanski pevski zbor, radijski orkester in g. Drago Mario Šijanec kot dirigent. Temu koncertu osebno žal nisem prisostvoval. Po poročilu v »Slovincu« posnemam, da je koncert kar najbolje uspel. Tudi izvajane skladbe so bile res odlične. Obiskan pa ni bil toliko kot prvi, pri katerem je bila frančiškanska cerkev res nabito polna.

Preostaja mi dodati še nekaj besed o petju in glasbi pri »Igrio kraljestvu božjem« na Stadionu v soboto, dne 29. julija, zvečer. To igro je uvedla in spremljala scenska glasba, izvorno delo kapelnika godbe

* Ta pesem je bila označena kot Riharjeva, zložil pa jo je Janez Traven (1781 do 1847), umrl kot dekan v Ribnici. Glej C. Gl. 1920, str. 24. Tudi pesem »Jamica tiha«, ki jo je pel akademski moški zbor pri zadnjem svojem koncertu, ni Riharjeva, temveč jo je zložil Blaž Lenček (1830—1890), umrl kot župnik v Starem trgu pri Ložu.

° Prvotno se je zaradi koncerta ob kongresu vršil razgovor že s »Pevsko zvezco«. Sestavili smo že potreben pevski spored. A ker kongresni odbor pogojev Pevske zveze za sodelovanje ni sprejel, je stvar padla v vodo in prevzela koncert »Ljubljana«. Škoda pa je, da ni mogla nastopiti tudi »Pevska zveza«.

»Sloge«, g. magistratnega svétnika H. Svetela v instrumentaciji g. Bernarda, člana radijskega orkestra. To delo je imenitno in zasluži vse priznanje. Klasično jedrnata in harmonično pestro se prelivajoča je uvodna glasba, jako značilni uvodi v razna dejanja oz. nastope. Igro je spremljalo tudi ljudsko petje. Pele so se pesmi: »Mogočno se dvigni nam spev iz srca«, »O Bog v nebeški slavi«, »Pojte hribje in doline«, »Kraljevo znam'nje križ stoji«, »Daj mi, Jezus, da žalujem«, »Usmiljeni Jezus«, »Jezus, vse tolažbe vir«, »Vi oblaki ga rosíte«, »Kristus, Kralj vseh večnih časov«, »Povsod Boga«. To petje se je manj obneslo: 1. ker je godba pesmi za tako množico prehitro igrala, 2. ker naši ljudje vseh teh ravnokar naštetih pesmi tudi drugače dosti ne pojo. Najbolje je šla »Mogočno se dvigni«, četudi so jo čvrsto igrali, pri ostalih je šlo bolj klavrno.

V splošnem moremo upravičeno trditi, da sta petje in glasba, kar ju je bilo v kongresnih dneh, dobro uspela in veliko pripomogla k dostojni proslavi Kristusa Kralja.

Anton Pogačnik:

Nekaj misli ob kongresnem ljudskem petju.

Ob priliki veličastnega Kongresa Kristusa Kralja je bilo mnogo ljudskega petja. Dovolite mi, g. urednik, o njem par misli:

1. Zelo čudno se mi zdi, da so imeli otroci svojo »Mogočno se dvigni« in odrasli svojo. Pravijo, da kar se človek nauči v otroških letih, se mu najbolj globoko vtisne v njegovo dušo. Radi tega naj bi se otroci že v ljudski šoli navadili glavnih ljudskih pesmi in tako postali navdušeni zanje za celo življenje. — Na kongresu se je zelo poudarjala enotnost dela. Naj bo sad tega kongresa tudi: samo en napev za »Mogočno se dvigni« in sicer za vse: otroke in odrasle.

2. Krasna obhajilna ljudska pesem je »Jezus hoče v srce priti«. Silno lepo je tudi orgelsko spremljanje. Zahteva pa od pevcev precejšnje pozornosti. Ker pri velikih množicah ne smemo računati s tako pazljivostjo, kakor je pokazalo petje na Stadionu in kakor kaže tudi petje pri mnogo manjših skupinah, se mi zdi, da bi bilo za lep uspeh petje boljše, da bi ob takih prilikah orgelsko spremljevanje opustili.

3. »Tebè ljubi moja duša« je pesem, ki je ljudem zelo všeč, toda za slovesnosti, pri katerih so množice iz najrazličnejših krajev, ni, kakor smo imeli priliko z žalostjo ugotoviti pri otroški maši na Stadionu. Ritem te pesmi je namreč silno težak. Po Premrlovi Cerkveni ljudski pesmarici, ki je sedaj nekako uradna, je na »... duša« in »... okuša«, torej na »du« in »ku« polovinka in ravno tako tudi na skleni se... moje. Ljudstvo tega ne prenese in naredi po svoje. Nekateri naredo to polovinko za četrtinko, drugi pa celo za osminko. Ko so bili z vseh strani zbrani otroci na Stadionu, so peli vsak po svoje, samo polovink, mislim, da ni nobene držal, godba pa je tudi igrala po svoje, po notah in tako je, žal, nastala velika zmeda. — Enotnost pri tej pesmi bo najbrže tudi za naprej zelo težka, zato naj to pesem kljub nevezanosti nekaterih nanjo nikdar več ne bo določena za skupno petje množic.

4. Ljudsko petje je skupinsko petje (petje mas) in zato nujno nekoliko bolj počasno. 50.000 velik zbor nikdar ne bo mogel vzeti iste hitrosti kakor 50 tih. S tem bo moral računati vsak dirigent godbe pri pesmih, pri katerih naj bi pelo tudi ljudstvo.

5. Za ljudsko petje je zelo potreben dirigent, pri velikih slovesnostih na Stadionu bi pa po mojem bili potrebni kar 4 dirigenti, v vsakem oglu po

eden. Stadion je tako velik, da mora imeti zelo dobre oči tisti, ki hoče z nasprotni strani slediti dirigentu. Pomožni dirigentje bi v popolni enotnosti z glavnim zelo dvignili enotnost in moč petja.

6. Pri litanijah bi zelo zelo rabili močan odpev o Kristusu Kralju.

Dostavek uredništva. S prvo mislijo se popolnoma strinjamo. Pri pesmi »Tebe ljubi moja duša« je napravil zmešnjavo tisti, ki je prvi polovinko v drugem taktu — kot ritmično pretežko — spremenil v četrtinko. To ni bilo potrebno. Pesem je treba pravilno naučiti, tako kakor je bila prvotno zložena, pa bo šlo v redu.

Avgust Jeločnik:

Kako sem postal pevec na ljubljanskem stolnem koru.

Pevec sem, velik ljubitelj petja in glasbe. Že v ljudski šoli sem bil eden med boljšimi pevci. Spominjam se še, kako sem pel pri šolskih mašah na koru pri sv. Jakobu v Ljubljani, kako sem si dostikrat grizel usta, če sem slišal nekoga, ki je pel bolje od mene.

Kar sem postal človek, ki sem se zavedal, da mi je glas od Boga samega v njegovo božjo slavo dan, mi je bila največja želja, da bi postal pevec v cerkvi, pevec na koru ljubljanske stolnice. Moja želja je bila tako goreča, da sem jo nosil s seboj vse dni, da si se je nisem upal izustiti, ker sem se dobro zavedal, da ni kar si bodi biti pevec na ljubljanskem stolnem koru. Vedel sem tudi, da je gospod regens chori Premrl pri petju silno natančen in strog.

Tako sem odlašal iz dneva v dan, dokler mi ni prišla na pomoč moja svakinja. Bila je odlična sopranistka na ljubljanskem stolnem koru.

Bilo je v februarju l. 1919., prvo leto po vojni. V meni je bilo nekaj, kar me je polnilo s pesmijo in klicem po življenju. Želja po pevskem nastopanju je bila vedno večja. Slednjič mi ni dala več miru. Povedal sem jo bil svakinji. Pa sem se v tistem trenutku pokesal. Sam ne vem zakaj. A nazaj nisem mogel več. Kar sem rekel, sem rekel!

Globoko se je zavzela.

»Ti misliš v stolnico na kor?«

»Čemu ne?« Da imam glas, sem hvalil samega sebe, dobro da pojem, to vem. Naj mi torej pomaga, da bi prišel na kor.

Moja želja jo je prav razveselila in objubila mi je, da bo govorila z g. ravnateljem Premrlom.

Od tistega dne je bil potekel dober teden, ko mi je neke sobote sporočila, naj se v nedeljo po veliki maši zglasim pri g. Premrlu, da me preizkusi, kakšen glas imam, ali bom za petje na koru sposoben, ali ne!

Spominjam se še, s kakšnim strahom sem šel tisto nedeljo h g. Premrlu. Kako je počasi in z veliko ljubeznijo odprl svoj klavir, kako je s klaviature potegnil zelen prt, kako bele so se mi zdele tipke, kako je g. ravnatelj udaril prve akorde, kako so ti izzveneli v čudovito tišino njegove sobe, kako se je potem zavrtel počasi na stolu in me pogledal s trudnim, očetovsko prijaznim, pa tudi profesorsko strogim usmevom, češ, pa dajva, kako boječe sem zapel prve besede, kako mi je pogum bolj in bolj rastel, kako neskončno srečen sem bil, ko me je sicer pohvalil, da imam dober glas, da smem prihajati k vajam, da bom na koru pel med odličnimi pevci, kako se mi je vse to zdelo samo po sebi umljivo, kako prijateljsko mi je stlil roko, kako sem, sam ne vem kdaj, odtaval po zavitih stopnicah, kako sem se znašel doma,



Stolni pevski zbor v Ljubljani, konec junija 1939 — ob 30 letnici ravnatelja St. Premrla.

kako se mi je slednjič zdelo vse skupaj tako neznansko čudno, lepo in mamljivo.

Vedel sem, da bom pel in ta zavest me je delala ponosnega. Nekako višji sem se zdel samemu sebi nad drugimi, saj pač ne more vsakdo peti na stolnem koru. In g. ravnatelj mi je dejal, da imam dober, lep glas. Vse to me je polnilo z neznansko častjo, postal sem skoraj prevzetan.

Potem so prišle vaje. Povedati moram, da so peli takrat na šenklaškem koru zares odlični pevci. Med tenoristi naj samo omenim g. Jožeta Gostiča, ki je danes član zagrebške opere, dalje g. Brandsteterja, g. prof. Repovša in odličnega basista g. Likoviča, vladnega komisarja, ki še danes sodeluje na koru. Res mi je bilo, posebno pri prvi vaji, kar malo nerodno, ko sem pel med tako odličnimi pevci. Takrat smo študirali nek »Graduale«, ne spominjam se več, kateri je bil. Latinsko besedilo mi je bilo seveda španska vas. Note sem držal močno pred očmi in glavo sklonjeno na prsi. Pri tem seveda nisem gledal na pevovodjo. Gospod ravnatelj kora je to opazil. Opomnil me je, naj se pri petju držim pokonci, da bom lahko pel s polnimi pljuči. Predvsem pa naj seveda pazim na dirigenta. Besede so me neprijetno zadele. Kar nekaj tesnega me je stisnilo v grlu in zelo nerodno mi je bilo. Vsa vaja se mi je potem zdela tako prečudno grenka in mučna. Kar močno sem si želel, da bi je bilo konec.

Do prihodnje vaje sem na svoje prvo razočaranje že pozabil. Prešlo je ko dim in veselo sem hodil k drugi, tretji, četrti in vsem naslednjim.

Za pravo sodelovanje na koru pa še nisem bil zmožen. Šele po nekaj tednih temeljitega študija pri vajah mi je g. Premrl dovolil, da pridem v nedeljo ob desetih na kor k veliki latinski maši. Pripravljal sem se sam, ne vem, koliko.

Smola je bila, da prav tisto nedeljo na koru ni bilo nobenega dobrega tenorista. Gospod ravnatelj je nekaj časa ogledoval okrog; ko pa je spoznal, da le nikogar ne bo, se je obrnil k meni in mi dejal:

»Stopite k meni, bova skupaj pela tenor!«

Sprva sem ugovarjal. Bal sem se. Prvič na koro, sam začetnik med njegovimi učenci orglarske šole, tudi začetniki. Pa g. ravnatelj je trdil svoje in moje ugovarjanje je bolj in bolj plahnelo. Slednjič sem se udal.

»Pa bom!« sem smelo pripomnil. G. ravnatelj je ta moja odločnost ugajala. Dajal mi je poguma in res sva nekaj časa skupaj pela.

Kar nenadoma pa je med mašo odpovedal električni meh. Brž, stopi eden gojencev k deski za nožni pogon. Gospod ravnatelj postaja bolj in bolj nestrpen. Morda, ker je odpovedal meh, morda tudi, ker v meni ni našel tiste opore v petju, kakor je bil pričakoval. Zato se me je ves nestrpen, kakor je bil, odkrižal z vljudno prošnjo, naj rajši poganjam meh!

Tako! Tak je bil moj prvi pevski nastop na stolnem koro. Namesto, da bi lepo pel, kakor bi se človeku mojih izrednih pevskih sposobnosti (sveto sem bil namreč prepričan, da jih imam!) spodobilo, sem pa iz pevcva naenkrat postal mehač, gotovo v veliko veselje gospodu ravnatelju, ki se je na tak čudovit način rešil negotovega, mladega pevcva.

Tiste čase smo študirali za Veliko noč Franekovo mašo. Je precej težka stvar. Vendar mi je zelo, zelo ugajala. Posebno lep se mi je zdel »Credo« s svojim tenorskim solo »... et incarnatus est...«. Pel ga je g. Brandsteter. Vedno, kadar sem ga bil slišal, mi je postalo tako čudno. Moja žgoča želja je bila, da bi tudi jaz smel zapeti tisti solo, da bi se tudi jaz smel postaviti pred ljudmi! Na slavo božjo sem tistikrat kaj malo mislil!

Sama božja volja je bila, da že eno naslednjih nedelj, ko smo peli isto mašo, ni bilo g. Brandsteterja. G. ravnatelj si iz tega pač ni dosti storil. Ne vem, kaj si je mislil, toda po obrazu sem bil presodil, da mu je vseeno. Prišli smo do »Credo«. V prsih mi je razbijalo s stoterimi kladivi. Tik pred tenorskim solo pa sem postal začuda miren. Ne da bi me bil kdo pozval, sem zapel, da sam nisem vedel kdaj, in sem pel, pel... »et incarnatus« do konca! Tako čudno lepo se mi je zdelo vse skupaj. G. ravnatelj mi ni rekel besede, a videl sem, da je globoko začuden, pa obenem vzradoščen nad mojo smelostjo. Bil sem tako zelo ponosen nase in tako do nesmrtnosti zaljubljen v svoj glas, da sem si že bil začel domišljati, kako sem postal najboljši med najboljšimi. Ta smela samozavest pa se mi je strahovito maščevala!

Za žegnanjsko nedeljo, v tednu po prazniku sv. Miklavža, smo to mašo zopet peli. Tokrat sva pela skupaj z nadučiteljem g. Maroltom. G. Brandsteterja ni bilo. Že sem se videl, kako pri škofovi maši pojem svoj solo v »Credo«, naravnost prevzel sem se bil! Lepo smo peli, lepo prišli do tenorskega solo — vstopa v »Credo«. Mogočno sem se bil vstopil na najvišjo stopnico ob orglah, že sem mislil začeti, g. ravnatelj mi je dal intonacijo, jaz pa, še danes ne vem, kako se je to zgodilo, sem intonacijo izgubil in »Credo« je ostal brez »... et incarnatus est...«! Tako sem svoj prvi uspeh podrl. Bil sem pa tako obupan, da sem sklenil: Nikdar več!

V počitnicah smo vadili Griesbacherjevo mašo Missa »Stella maris«. V poletnem času pa je s pevci precej težka. Gospod ravnatelj kora je za to priliko povabil nekatere dobre basiste. S tem je bil zbor znatno okrepljen. V tenorju se je bil popolnoma name zanesel. Povedati moram, da si iz mojega polomljenega nastopa na žegnanjsko nedeljo ni bil dosti storil!

»Nikar izgubljeni poguma!« me je tolažil.

Bil sem sveto prepričan, da bom tudi tokrat pri vaji lepo potrdil njegovo krepko prepričanje o mojih sposobnostih. O, kako zelo sem ga potrdil v tej dobri veri!

»Boste pa vi danes sami peli tenor«, mi je čisto preprosto pripomnil pred vajo. Nič kaj preveč se nisem bil zavzel. Saj maša mi ni bila tako zelo neznana. Prenekaterikrat sem jo že pel, torej se mi je ni bilo bati. Res smo lepo peli, v veliko zadovoljstvo g. ravnatelja, tja do »Benedictusa«. Prav tam pa

pride prav težek del. Vsak glas posebej vstopa in slednjič se vsi glasovi pri »Hosani« zlijejo v eno samo, mogočno pesem — hvalnico! Vsi so lepo in pravilno vstopali, le tenor je bil slabši in slabši. Vedno znova in znova smo nacenjati z vstopanjem, vedno in vedno se mi je moj vstop ponesrečil! Pevci so pričeli godrnjati, g. ravnatelj se je srdil, seveda je bilo mučno še posebej pred gosti! Najbolj mučno in težko pa je bilo meni! Tistikrat mi je kar sam od sebe padel v glavo sklep: Na kor ne pojdem več! Lotevalo se me je tako neznansko malodušje, da bi bil postal rajši vse prej, ko pevec. Od tiste vaje sem bil odšel s trdno mislijo, da bom ostal tam, kjer sem bil prej pri velikih mašah, namreč kar lepo doli v cerkvi.

Nekaj dni za tem me je na cesti srečal g. ravnatelj. Že od daleč se mi je veselo nasmejal, kar čez cesto mi je prišel nasproti, ogovoril me je, kar se mi je zdelo neznanska čast:

»Zadnjič smo se Vam nekaj zamerili pri vaji?« me je vprašal.

Povedal sem mu bil vse, kar sem bil mislil in sklenil. Govoril sem po resnici, brez pridržkov in olepševanja.

Glokobo se je zavzel in me pomenljivo pogledal. Naenkrat je postal ves resen.

»Težki so začetki,« mi je dejal počasi in resno, »a pojemo in delamo v slavo božjo, v božjo čast! Ta misel nas mora navdajati, potem bo šlo lažje.«

Te besede so mi z leti postale živa resnica. Premnogokrat mi je kaj izpodletelo, a vselej sem se bil spomnil ravnateljevih besed, ki so me bile obvarovale največje bedastoče, da bi prenehal s svojim glasom, velikim darom božjim, dajati Bogu in Mariji in sv. Miklavžu slavo, ki jim gre vsa in vsak dan po naših močeh in vseh naših delih.

*

Take misli mi prihajajo, ko se po dvajsetih letih svojega pevskega sodelovanja na ljubljanskem stolnem koru spominjam, kakšne težave mora imeti ravnatelj takšnega kora, kakršen je šenklavški, da obdrži in vedno sproti navdušuje svoje pevce za sodelovanje v večjo čast božjo.

Dr. Dragotin Cvetko:

Pomen glasbe za vzgojo naroda.

Naša dosedanja izvajanja so v dovolj otipljivi obliki pokazala velik vzgojni pomen glasbe za ljudstvo, pomen, ki se mu današnji dan pripisuje vse preneznatna vloga, da bi mogel uspešno vršiti svojo vlogo.

Če se bežno ozremo na psihozo in kultiviranost sodobnega sveta, ne bomo dobili ugodne slike. Socialne razlike se ostrijo vedno bolj, višje vrednote občutno izgubljajo na svojem očiščevalnem pomenu, ljudstvo vseh razredov se oddaljuje od vsega, kar posega v duhovno vsebino človekovega življenja in hiti, da bi čimprej doseglo tista sredstva, ki so mu za ohranitev najosnovnejših možnosti življenjskega bivanja potrebna. V tem boju za elementarne dobrine (in ne vrednote!) se mu je zmanjšal, da, celo minimiral smisel za duhovne vrednote, ki posredujejo vzbujanje in dviganje čuta za plemenitost, resnico, lepoto. Podobno že nekaterim mračnim obdobjem zgodovinskega razvoja se je človek oddaljil od svojega pravega, notranjega bistva, od svojega duševnega jaza in obrnil svoje zanimanje navzven, v vnanji svet. Človek pa ne more polnovredno predstavljati sebe in v celoti izvrševati svojih pravih kulturnih nalog, če ni duhovna osebnost, ki je začutila sebe, spoznala svoje tvorne sile in sposobnosti ter jih skušala uveljaviti, to se pravi uresničiti v stvarnem svetu.

Veliki francoski mislec, filozof René Descartes je dejal, da po njegovem mnenju zadene smrt bridko le tistega, ki je umrl mnogim poznan, samemu sebi pa nepoznan (illi mors gravis incubat, qui notus nimis omnibus ignotus moritur sibi). Kaj je hotel Descartes s temi besedami povedati? To, da človek doseže svojo najvišjo osebno vrednost šele s poglobitvijo v sebe in s spoznanjem samega sebe, na temelju česar bo mogel in znal najpravilnejše uravnati svoje odnose napram človeštvu in mu doprinesiti produkte svojih duševnih sil. Z drugo besedo: človek more postati socialno bitje le preko zavesti svojega individualnega bistva; plodovito bo učinkoval v družbi šele takrat, ko bo dozorel v osebnost.

Sodobni človek kateregakoli socialnega sloja pa pač ne predstavlja prikazane osebnosti. Pot do nje mu ovira novi način življenja ter pomanjkljivi in tesno omejeni smotri. Zato hočejo kulturni krogi z vsemi sredstvi odstraniti nezdrave pojave, ki obvladujejo človeštvo in mu pretijo odvzeti silo osebnega jaza ter ga podrediti koristnim ciljem, ki so v popolnem nasprotju s kulturnimi ideali sveta. Dve mogočni sili se danes borita za nadvlado: moč duha in nasilje. Poslednje hoče odvrniti človeštvo od večno veljavnih resnic in bi v uresničitvi vodilo h kulturni degeneraciji, ki jo je evropskemu zapadu napovedal filozof Oswald Spengler in ki bi v svojih posledicah zadela ves kulturni svet. Moč duha pa hoče znova preroditi človeka in mu vrniti osebno svobodo ter vero v vrednote, ki morejo voditi k novi renesansi in novemu humanizmu sveta. Četudi se zdi nasilje trenutno močnejše in grozi s ponovno barbarizacijo sveta, vendar smemo verjeti in po danih znakih sklepati, da bo zavoljo trajne veljavnosti svoje vrednosti končno zmagal duh in povedel človeštvo v novo, kulturno cvetočo razvojno dobo. In, da bo beseda meso postala, se kulturotvorne skupine, ki stremijo za duhovno obnovo človeštva, poslužujejo vseh sredstev, ki morejo kakorkoli prispevati k temu cilju. Med temi sredstvi pa je tudi glasba, katere etični, estetski, religiozni, nacionalni, očiščevalni in spoznavni pomen smo v splošnih obrisih že spoznali. Nedvomno ji je dana moč, da razgiblje ter oplodi človekovo duševnost in da dviga človeka v svet višjih vrednot. Kot takšna prevzema v ljudskem izobraževanju vseh socialnih plasti odgovarjajočo vlogo, ki napram ostalim izobraževalnim vrednotam ne zaostaja, marveč jim je vsaj enakovredna. Nas zanima predvsem njen pomen med ljudstvom s posebnim ozirom na ljudsko petje.

*

Oblike ljudskega petja ne razumem le v okvirju cerkve, temveč tudi izven nje ob kakršnihkoli življenjskih prilikah, ko se družijo ljudje v večje skupine ob delu, ob narodnih slovesnostih, ob narodnih običajih in podobno. Zdi se mi, da ne bom prekoračil mej veljavnosti trditev, če bom dejal, da se večje skupine, ki se združujejo po enotnem ali skupnem interesu, najmočnejše vežejo vprav s pomočjo pesmi. Beseda ni dovolj, ne delo; na polju in doma se oglasi pesem, ki posreduje zbiranje podtalno kličočega duha skupnosti in omogoča, da se začitijo ljudje kot enota, ki je vzrastla iz skupnega debela, ki je po svojih življenjskih smotrih nujno vezana na skupno bivanje in se zaradi skupnih smotrov tudi duševno spaja. Narodnost, kraj, smotri..., vse to so važni činitelji, ki utemeljujejo duševno sorodnost družbenih skupin in omogočajo več ali manj enotni način zunanjega izražanja notranjih doživetij. Kajti, zakaj neki ljudje zapojejo posamič ali skupno? Gotovo ne zato, da bi si preganjali dolgčas ali kar tako iz navade, temveč, ker čutijo, da v sebi doživljajo sorodno in jih moč doživetij sili k sprostitvi v obliki petja. To nujnost potrjujejo psihološki zakoni, na temelju katerih moremo razumeti dušo naroda, njene skupnosti in različke ter vse tiste notranje skrivnosti, ki se odigravajo v najtanjših plasteh duševnosti.

Javljanje ljudskega petja je tako izrazito psihološkega in posebej socialnega izvora, zlasti, v kolikor se tiče naroda ob vsakodnevnih ali tradicionalnih prilikah; nastaja kot življenjska nujnost, ki se nanaša na potrebo sproščanja notranjih čustvenih energij. V bistvu se s tem izvorom sklada tudi cerkveno ljudsko petje, le da je osnova poslednjemu mnogo širša in narodnostno v splošnem neodvisna. Dočim je namreč narodno ljudsko petje omejeno po glasbenem načinu in vsebini na poedine narodnostne skupine, tega pri cerkvenem ljudskem petju v splošnem ni ali vsaj ni neobhodno nujno; iste pesmi so dostopne in sprejemljive v različnih narodnostnih skupinah. Seveda pa moramo tudi v tem primeru upoštevati dejstvo, da so tem bolj sprejemljive in primerne, čim tesneje se po svoji obliki ter načinu vežejo ali naslanjajo na narodno stilistiko; in v cerkvenem ljudskem petju se zares prvenstveno uporabljajo pesmi, ki tem pogojem odgovarjajo in so plod domačih, torej tistih skladateljev, ki so vzrastli iz naroda in se čutijo z njim celoto ter so prenesli njegovega duhá tudi v svoje tvorbe. V toliko opažamo med narodnim in cerkvenim ljudskim petjem bistveno skupnost ali najmanj sorodnost. Obe pa se po vsebinskih vrednotah vendarle močno razlikujeta, čeprav jima je smoter — izražanje duševnega stanja ali vzbujanja določenega duševnega razpoloženja — v splošnem skupen: narodno ljudsko petje sloni predvsem na vrednotah, ki se tičejo narodnega življenja v najrazličnejših oblikah (socialno, nacionalno, ljubezensko itd.); cerkvenemu ljudskemu petju pa je osrednja osnovna vrednota religiozna in hoče tudi vzbujati ter dvigati religiozno nastrojenje. Pesem je v obeh primerih le sredstvo, ki se uporablja na različne načine v svrhu dosege končnega, človeški gledano najvišjega smotra. Religiozna vrednota, vemo, je kozmopolitskega značaja podobno kot n. pr. etična ali deloma tudi estetska; tega o nacionalni ne moremo trditi in že njeno imenovanje samo izključuje vsako možnost zamenjavanja ali istovetenja obeh pojmov.

Če pa izločimo vse razlike med obema oblikama ljudskega petja in ostanemo pri njunih skupnostih, se nam pokaže zanimiva in značilna oblika. Rekli smo že, da sta si obe skupni po končnih smotrih. Morda se bo komu zdelo, da to ni res in da so si smotri tudi različni. Tako je cerkveni pesmi vrhovni religiozni smoter, ki mu je najvišja vrednota Bog sam; narodni pesmi pa utegne biti poleg religioznega smoter tudi nacionalni, socialni, etični ali kaj podobnega. Vsem tem pa so najvišje vrednote ljubezen (do domovine, nekega ideala v višjem smislu besede), dobrot, pravičnost. V poslednji konsekvenci stremi človek v vsakem izmed teh primerov za nečem nedosegljivim in se skuša temu približati vsaj toliko, v kolikor je mogoče. Končni cilj je v občutju svetega, dobrega, pravičnega itd. človeku le deloma dosegljiv in ostaja le hrepenenje za njim; človek bi hotel doživeti neskončno, pa te temu le na daljavo približa. Vse vrednote pa vodijo k temu neskončnemu cilju: k Bogu — in v doživetju posredujejo, da človek občuti samega sebe, to se pravi, da spozna utripanje lastnega notranjega jaza in spričo tega začuti tudi potrebo, da se osebnostno izrazi napram svojemu Bogu. V kakšni meri občuti svoj individualni jaz, je drugo vprašanje, ki je odvisno od razvojne višine poedinčeve duševnosti. Bodisi tako ali drugače stopnjevano pa je doživetje lastne duševne vsebine neizmerno pomembno za človekovo mesto v svetu in za njegovo sodelovanje v kulturnem razvoju. Kakor smo spoznali, posredujeta tako narodna kakor cerkvena ljudska pesem vsaj minimalno stopnjo takšnega doživetja; spoznali pa smo tudi, da je obema kljub formalni različnosti vrednot smoter eden ter isti in so razlike le navidezne. Vemo pa tudi, da sta obe obliki s psihološkega vidika nujni in potrebni za prebujenje smisla za določene vrednote, ki naj uspešno vplivajo na rast duševnosti vsakega poedinca. Vprav na teh temeljih moremo sklepati, da je poleg narodnega ljudskega petja potrebno

tudi cerkveno ljudsko petje, ki se mora kolikor mogoče vezati s prvimi narodove duševne strukture, da bo učinkovalo kar najbolj plodovito. V koliko je ta nujnost tudi tehnično izvedljiva, je vprašanje zase. Če pa je izvedljivo narodno, t. j. posvetno ljudsko petje, je izvedljivo v primernih oblikah tudi cerkveno, ki nikakor ne izključuje zbornega, t. j. kolektivnega solističnega petja, marveč ga celo zahteva povsod, razen, kjer samo zaradi tehničnih zaprek ni izvedljivo. Vsekakor pa je cerkveno ljudsko petje v odgovarjajoči izvedbi potrebno ne le iz religioznega, temveč tudi s socialnega vidika, ker posreduje zavest strnjivosti v istem smislu, kakor v primeru narodnega ljudskega petja.

Oblika narodnega — svetnega — in cerkvenega ljudskega petja pridobiva v borbi za duhovnim preoblikovanjem novega človeka značaj važnega izobraževalnega činitelja, katerega nujnost utemeljujejo vse vrednote (etične, nacionalne, socialne, religiozne i. dr.) tako po izvorni osnovi, kakor po smotru. Četudi je pomen ljudskega petja premalo cenjen in to zavoljo nepoznanja njegovega vzgojnega bogastva, bo bodočnost kmalu pokazala njegovo vrednost. Zato zagovarjamo ljudsko petje, da se bo mogel vsak človek poglobljati v muzikalne lepote in občutiti moč njihovih vrednot. Zagovarjamo zato, ker nam je ideal človečanski človek, ki bo doumel smisel ter vrednost lepega, dobrega, pravičnega, resničnega, svetega. Zagovarjamo zato, ker bo pravilno in v dosegljivih mejah negovano ljudsko petje prispevalo znatni delež h kultiviranju človeka in zavesti človečanstva.

Adolf Gröbming:

Nekaj poglavij iz fiziologije in fonetike.

(Dalje.)

Medtem ko so pri soglasnikih najznačilnejši elementi razni šumi in poki, ne glede na to ali sodelujejo glasotvornice ali ne, je pri samoglasnikih bistveni in najvažnejši element zven (vox), ki se v odzvočnih prostorih nastavne cevi spreminja v zvoke, z vsemi značilnimi lastnostmi muzikaličnih tonov. Ker je bilo o zvenu, o votlinski resonanci in o drugih, za tvorbo vokalov važnih činiteljev že prej govora, se bom v sledečih opisih omejil le na spremembe ustnega resonatorja, pri katerih sta udeležena predvsem jezik in ustnice, torej organi, ki so večinoma dostopni direktnemu opazovanju.¹

Opozarjam pa že na tem mestu, da je treba vse te opise presojati s pravnim razumevanjem, torej »cum grano salis«, ker so iz razlogov, katerih se bom v naslednjem dotaknil, bolj konvencionalni kakor znanstveno objektivni. Izreka, ki jo navaja Breznikova slovnica za zborna slovenščina, se še ni tako globoko zasidrila v naši inteligenci, da bi nam lahko bila v zgled. Štajerec še vedno zavija po štajersko in Dolenjec po dolenjsko. Nismo torej še tako daleč, da bi zborna izreka lahko posnemali, moramo se je šele učiti in izreko vokalnih odtentkov predpisovati. Šele ko se bo udomačil in izkristaliziral knjižni tip vokalov in soglasnikov, bo mogoče na osnovi eksperimentalne fonetike ugotoviti objektivne opise.

Za pevca pa bodo tudi takrat, ko bo zborna izreka dosegla stopnjo, ki sem jo omenil, zadoščali konvencionalni, t. j. pri vseh kulturnih narodih razširjeni tipi vokalov. Pevec se namreč ne more mnogo ozirati na to, ali potegnemo n. pr. pri izreki *i*-ja ustne kote nazaj ali ne, njemu je glavno, da pogodi pravo barvo vokala. Sredstva za doseg tega namena so drugačna kakor

¹ Kdor si želi osvežiti spomin najde podatke o zvenu v C. Gl. I. 51, str. 99—102; o resonanci v I. 52, 11—12; o odpori v I. 52, 168; o funkcijah mehkega neba I. 55, 47—50.

pri govoru in tako različna, skoraj bi rekel individualna, da se je treba zadovoljiti s splošno veljavnimi pravili in opisi, vse drugo pa prepustiti pevčevi presoji in uvidevnosti.

Četudi imam namen obravnavati vokalizacijo v posebnem poglavju, se mi zdi potrebno, že sedaj opozoriti pevca na važnost samoglasnikov za petje in na nekoliko izpremenjeni vlogi teh glasov v peti in govorjeni besedi. V navadnem govoru so najvažnejši poudarjeni vokali, ker so izmed vseh glasov najbolj eksponirani (izloženi, slišni). Na nepoudarjene polagamo manj pažnje, kar ni prav nič čudnega, saj znaša njih dolžina le $\frac{1}{2}$ ali celo $\frac{1}{3}$ poudarjenih vokalov. V vokalnih skladbah je dolžinsko razmerje med poudarjenimi in nepoudarjenimi vokali dokaj drugače. Tu naletimo večkrat na mesta, kjer so nepoudarjeni samoglasniki prav tako dolgi kakor poudarjeni ($\frac{2}{3}$ do-mo-/ví-na), dà, zgodi se včasih, da so še daljši, ako to zahteva napev. Ta razlika se še bolj poveča, če ne upoštevamo le notranjega razmerja v besedi in melodiji, ampak tudi razmerje med govorjenimi in petimi besedami. Tako potrebujemo, da izgovorimo začetni besedi iz znane Leoncavallove arije »Ridi pagliaccio...« približno 1.5 sekunde, pevec porabi za iste besede 6 sekund. Napaka, ki jo zagreši pevec, je torej za poslušalca mnogo občutnejša, kakor če jo zagreši govornik. Zato mora posvetiti pevec vokalizaciji vso svojo pazljivost in ne sme nikoli pozabiti, da so vokali, naj bodo že poudarjeni ali ne, nosilci vokalne melodije.

Sprednja vrsta vokalov (palatalni vokali).

Ozki dolgopoudarjeni i. Jezična konica se narahlo opira na notranji rob (zgornjo notranjo plat) spodnjih sekalcev ^{55/112}. Čeljusti so za malenkost razmaknjene ^{58/84}. Sprednji del jezika je močno dvignjen proti mehkeemu nebu, stranski robovi se dotikajo kočnjakov, pri tem je jezik precej napet ^{57/45—47}. Ustnici tvorita ozko razo (pri posebno izraziti izreki so ustni koti nazaj potegnjeni, ali pa vsaj kažejo tendenco, da bi zavzeli takšno lego) ^{59/14—15}. Po Bellovem sistemu bi ta glas označil s *hfnu*. (Prim. C. Gl. I. 62., str. 78.)

Barva ozkega *i*-ja je jasna (svetla), naravni govorni nastavek (artikula-cijsko mesto) leži na grebenu in pred njim.

Ozko izgovarjamo v slovenščini vse dolgopoudarjene *i*-je, bodisi da imajo rastoči ali padajoči naglas (*ríba, lípa, híša, mílost, dolína, družína, goríca, glavíca, kraljíca, kopíto, bíti, líti, ríti, mísliti, hvalíti, podíti* . . . ; *tí, mí, ví, mír, vír, sín, mísel, ríbič, molítev, vídim, sliším, míslím* . . .). Sicer so med padajoče in rastoče poudarjenim *i*-jem malenkostne fiziološke razlike, o čemer se lahko prepričamo, ako jih šepetaje izgovorimo, toda te razlike so za zbornu izreko in za petje brezpomembne. Ljudstvo izgovarja dolgopoudarjene *i*-je skoro povsod pravilno.

Ozko nenaglašeni i je nekoliko manj izrazito artikuliran dolgopoudarjeni *i*, to pomeni, da so organi pri njegovi izreki manj napeti. Kar sem povedal o barvi in naravnem nastavku pri naglašnem *i*-ju, velja tudi za nenaglašnega. Po Brezniku (Slovenska slovnica, IV. izdaja, § 8.) imamo takšen *i* v začetku besed: *íméti, ígráti, ískáti, imè, ídila, izûm* . . ., in pa pred zlogi z dolgim *a*-jem: *višáva, dišáva, piščál, mizár, písár, víhár* . . .

Široki kratkopoudarjeni i. Jezična konica zavzema podobno lego kakor pri dolgopoudarjenem *i*-ju. Čeljusti in ustnici sta nekoliko bolj razmaknjene. vendar se jezik ne dvigne tako visoko proti trdemu nebu. Napetosti ni čutiti ne v jeziku ne v ustnicah. Po Bellu bi ta glas označiti s *hfwu*.

Barva širokega *i*-ja je temnejša od ozkega, zaradi kračine vokala večkrat zamolkla. Naravni govorni nastavek leži za grebenom.

Široko se izgovarjajo vsi *i*-ji s kratkim naglasom: *bik*, *miš*, *nit*, *ptič*, *sit*, *spi*, *žgi* ... Kratkopoudarjeni *i* spoznamo najlažje po tem, da ga ljudstvo v mnogih narečjih nadomešča s poudarjenim polglasnjikom: *bók*, *mòš*, *nòt*, *tòč* ... Vendar izreka s polglasnikom ni knjižna in se ji je treba izogibati.

Široki nepoudarjeni *i* leži, kar se artikulacije tiče, nekako med ozkim in širokim *i*-jem in nagiblje po mojem občutku skoro bolj k ozkemu, kakor k širokemu *i*-ju. Ker predpisuje Breznikova slovnica zanj široko izreko, da mora pevec nekoliko temneje pobarvati, kar ne bo težko, ako uporablja podobno artikulacijo kakor za poudarjeni široki *i*. Široko izgovarjamo nepoudarjeni *i* v končniških delih besed (za naglasom): *bábica*, *žábica*, *prósim*, *míslim*, *čístim*, *pázim* ...

V preprosti govorici se ta *i* često izpušča: *žáb'ca*, *prós'mo* ... ali pa nadomešča s polglasnikom: *prósəm*, *nósəm* ...

Pravilni kratkopoudarjeni in nepoudarjeni široki *i* se govori po Brezniku (Slov. slovnica, IV. izd., § 8.) v Podjurski dolini na Koroškem na vzhodnem Štajerskem in v Prekmurju, v južnem delu Bele Krajine in v Reziji.

Opombe za pevce.

Samoglasnik *i* ima izmed vseh vokalov najvišji naravni nastavek. Visok nastavek, združen z visokimi alikvotnimi toni, ustvarja ugodne resonančne pogoje, ki povzročajo, da zveni tudi pri nešolanem pevcu *i* razmeroma krepko.

Toda ta blesk je varljiv in ne sme premotiti nestrokovnjaka. Navzlic jasnemu in svetlemu zvoku in dobri resonanci, je barva *i*-ja po večini kričeča in vsiljiva ter se neprijetno odraža od drugih vokalov. Zato je treba preostre vokale v zboru s kritjem (najbolje s šobljenjem ustnic) primerno oslabiti, da izgube neprijetno kričavost ter se prilagode drugim vokalom.

Lepo estetično petje samoglasnika *i* otežujejo najbolj sledeči činitelji: 1. kratka nastavna cev, 2. ožina med jezičnim hrbtom in trdim nebom, ki ovira prehod zraku, 3. napetost jezika in ustnic, ki vpliva nepovoljno na širino golta. Zato slišimo *i* v izenačeni idealni barvi le redkokdaj, navadno zveni stisnjeno. Poleg *a*-ja je *i* za pevca najtežji vokal in kot izhodišče za šolanje glasu povsem neraben. Najlažji prehod na *i* tvori zaokroženi vokal *ü*,² toda o tem in o vrstnem redu vokalov pri izobrazbi glasu pozneje.

Ne le pravilno izvajanje *i*-ja, tudi njegova kvaliteta (barva, značaj), nagaja včasih pevovodji. Tako n. pr. pesnik A. Aškerc v znanem »Spaku«, ki ga je uglasbil A. Foerster, zápisal sledeči stik (rimo):

Spusti ga drugič... Zopet nič?

»To mi nagaja sam hudič!«

Tukaj je torej rimal pesnik široki kratkopoudarjeni *i* v besedi »nič« z ozkim dolgopoudarjenim *i*-jem besede »hudič«. Obe besedi sta v Foersterjevi skladbi močno eksponirani in se večkrat ponavljata. Slišal sem izvajati to pesem že tako, da je pel zbor »nič« s širokim *i*-jem, ki je bil podoben že polglasniku, besedo »hudič« pa s prav ozkim *i*-jem. Ker pričakuje tukaj človek čistega stika, udarjajo različno barvani *i*-ji prav neprijetno na uho. Zakaj se je pevovodja odločil za tako čudno izreko, mi ni jasno. Navedena Aškercева rima je nastala brez dvoma pod vplivom zapadno-štajerskega narečja,³ kjer je *i* v besedi »nič« dolg: nič. Takšno naglaševanje sem iz štajerskih ust že večkrat slišal, zato bi bilo edino pravilno, uporabljati za oba vokala ozko izreko. Pa

² Vokal *ü* artikuliramo kakor *i*, zaokrožimo pa pri tem ustnice. Ta vokal ne poznajo le Nemci (*über*, *Hütte*), ampak tudi nekatera slovenska narečja: *lūknja*, *klūč*, *lūč* ...

³ Prim. Breznik: Slovenska slovnica, IV. izdaja, str. 3, točka 7.

tudi če tega razloga ne bi bilo, bi morali že zaradi blagoglasja nadomestiti široki *i* z ozkim. Izreka »nič« je sicer dialektična, pa vendarle slovenska, kar o rimi nič — hudič ni mogoče trditi. V podobnih primerih je treba dobro pretehtati, kaj je dobro in kaj ni, vedno pa se moramo ozirati na blagoglasje in na lepoto petja. Ako priznamo poetu razne prostosti (*licentia poetica*), zakaj ne bi priznali istih prostosti muziku?

Srečko Koporc:

Analiza in sredstva nove glasbene gradbe.

(Dalje.)

Glasbena fraza.

Kakor predstavlja zvočica: $\frac{2}{1} \frac{2}{2}$ enoto metrične mere, tako predstav-

lja fraza enoto glasbene oblike. Fraza je enota višjega oblikovnega reda in velja za osnovo vseh obravnav glasbene oblike. Nastala je iz organske razširjave zvočice. Vsaka fraza (tudi stavek in perioda) ima eno naraščajočo točko, dobo glavnega poudarka, ki se prenaša na vse oblike (od motiva do simfonije in opere!). Naraščujoča točka se nabaja v frazi prav na onem mestu, kot smo videli pri motivu. Če se konča fraza z ženskim sklepom, potem je naraščujoča točka v začetku, če se pa konča z moškim sklepom, je naraščujoča točka na koncu.

Velikega pomena za skladatelja je, da vé urediti razmerje med naraščujočo in pojemajočo točko. Kakor obstojajo med časov. prostor. elementi razmerja, ki spajajo dve enoti zopet k dvem enotam ali tri enote zopet k trem enotam in te se zopet spajajo v večje zložene enote, podobno tako se spajajo poudarki v skupine, enote višjega oblikovnega tipa. Vse te različne enote in spajanja so učinki že znanih načel, ki smo jih omenili pri obravnavi glasbenega motiva.

Melodični potek je ravno tako podvržen istim pravilom, kot jih poznamo iz glasbene ritmike; kar se tiče razmerja, gledamo na pestrost, različnost in zopet na enotnost. Fraza, ki ima v sebi melodično vsebino, pa se čestokrat dotika istih not, povzroči enoličnost in utrujenost, ki obliko le razbija. Vsaka fraza mora imeti svoj poseben postop, izraženo voljo, da najde lastno pojasnitev, v kolikor gre to naprej ali koliko je tega že minulo.

Težji je ritmični tok, kar se namreč tiče razmerja in soglasja med ritmičnimi poudarki in kadencami. Pravilo je, da ne smemo uporabiti na primer v eni osemtaktni periodi en in isti ritmični občutek več kot enkrat, to se pravi, da morata biti dve različni kadenci, če hočemo ustvariti idealno oblikovano periodo. Podobno pravilo velja tudi za frazo.

Fraza je skupina zvokov, ki ima svoj začetek in zaključek v razumljivem obsegu. Fraza je prvi samostojni člen glasbene govornice in najvažnejši odstavek glasbene metrike. Medtem ko so razumljivi večji odstavki: stavek in perioda le na osnovi refleksov, je fraza jasna poslušalcu že na prvi pogled.

Razen teh podrobnosti je fraza lahko samostojna ali pa odvisna. Samostojna fraza je redka, izjema, ki zahteva pojasnila. Samostojnost se kaže v harmonični povezavi, ki zaključuje frazo s pravo avtentično kadenco. Nasprotno pa imamo nepregledno število fraz, ki zaključujejo s presenetljivimi sklepi, na zadržkih itd. Posebno v Wagnerjevem „Tristanu“ dobimo veliko število

fraz, ki zaključujejo na disonancah. Zanimiv primer glasbene fraze iz klasične kompozitorne prakse vidimo na sledečem primeru od A. Reiche:

a)

b)

c)

Primer a) kaže pravo glasbeno frazo, to pa zaradi tega, ker ni v melodiji niti ene mirne točke, ki bi delila ta stavek oziroma frazo v dva ali več delov. Če pa napravimo odmor, to se pravi, izpremenimo gibanje na ta način, da po pravilu simetrije odstranimo nekaj hitrih tonov v sredini stavka prim. a) ter jih nadomestimo z daljšo noto istega melodičnega poteka, dobimo dve frazi b).

Primer c) pa kaže razdelitev v štiri enake dele. Reicha je bil na stališču, da mora četrtninska kadenca ločiti eno frazo od druge, primer:

Zvočice: 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4

Reicha (teh pet period služi tu le za pregled obsega).

Haydn (Sedem besed).

(Sprednji stavek).

Mozart.

Gerbič (Jugoslovanska balada za orkester, op. 21).

Kogoj (Orel — mešani zbor). Založba: Pjevački savez — Beograd.

Pri posebno pravilnih melodijah vidimo, da sta naslednja dva takta* večkrat bolj medsebojno zraščena kot pa prva dva takta. Pri tem pomaga sestavljanje in spajanje motive motivično razvijanje. O tem kasneje.

Sedaj si oglejmo, kako in iz kakšnih sestavnih delov je fraza zgrajena. Poznamo pet glavnih tipov:

a) Frazе, ki so sestavljene iz enega samega motiva:



Metrična shema take fraze je: 4×1 , to se pravi, da se en in isti motiv (anapestni motivi) 4 krat ponavlja.

b) Frazе, ki so sestavljene iz dveh trohejev, druga polovica je izpolnjena s taktnim motivom:



Pri notaciji v malih taktih, ki predstavljajo le taktne dele enega navadnega takta, označujemo začetek normalnega takta (težko dobo) z navadno taktnico, lahko dobo pa z punktirano taktnico. Metrična shema te fraze je: $2 \times 1 + 2$ in pomeni: prvi a-motiv se ponavlja, potem pride taktni motiv.

c) Frazе, ki se začno s taktnim motivom, so torej zraščene, druga polovica pa se začne s končnim motivom taktnega motiva in zadnji motiv je le ponovitev končnega motiva, ki je vzet iz taktnega motiva. Metrična shema te fraze je: $2 + 2 \times 1$ in pomeni: $2 =$ taktni motiv, 2×1 pa ponovitev motiva. Vendar je ta tip fraze redek.



č) Frazе, ki so zložene iz dveh taktnih motivov, predstavljajo večjo enotnost, vendar ni v interesu glasbenega nadaljevanja, da bi v glasbeni periodi dosledno izpeljali tak način fraze, ker bi trpela raznoličnost.

Metrična shema te fraze je: 2×2 .



d) Frazе, ki imajo dva velika anapestna motiva, shema tudi 2×2 , kot primer č), gradbeni način je isti.



Organistovske zadeve.

Društvo organistov za mariborsko škofijo je imelo svoj redni občni zbor dne 26. aprila 1939 v Celju v »Domu« ob 11. dopoldne. Ker je bil predsednik g. K. Virant nujno zadržan, je vodil občni zbor njegov pooblaščenec g. Avgust Ulaga, organist v Št. Jurju ob Taboru. Konstatiral je sklepčnost ter pozdravil zastopnika kn. škof. ordinariata č. g. I. Gašpariča, ravnatelja orglarske šole v Mariboru, dalje č. g. dr. J. Jančiča, župnika iz Sv. Petra v Sav. dolini ter vse navzoče organiste. G. A. Ulaga je podal predsedniško in tajniško poročilo. Odbor je imel v tem poslovnem letu 6 sej. Na razne načine, z dopisi itd. je skušal doseči izboljšanje položaja ter interveniral tudi ob sinodi škofov v Zagrebu dne 3. maja 1938. Veliko je še organistov, ki niso zavarovani ne za bolezen in tudi ne za starost. G. dr. J. Jančič je v enournem govoru zelo zanimivo govoril o dolžnostih in pravicah organistov. Iz blagajniškega poročila je bilo razvidno, da člani članarino neredno plačujejo. V novi odbor so izvoljeni: predsednik Avgust Ulaga, podpredsednik Franc Balažič, blagajnik Franc Jarh, tajnik Franc Rizmal, odborniki: Ivan Kidrič, Adolf Moškon, Ivan Šopar, Ivan Ulaga, Ivan Naraločnik. Soglasno se je sklenilo, da se društvena pravila spremenijo. Lep govor je še imel č. g. I. Gašparič ter izrazil željo, da bi to za organiste prekornostno društvo vedno bolj in bolj uspevalo in združilo vse organiste v močno organizacijo.

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. 3. julija je imel **Ženski akademski zbor** svoj prvi nastop. Pod vodstvom g. Franceta Marolta je izvajal izmed umetnih dve Gallusovi skladbi, Adamičevo »Pri slovesu«, tri Tomčeve, Osterčevo »Mamico« in Bravničarjevo »Moj očka je rudar«. Izmed narodnih pa tri Tomčeve in dve Maroltovi. Zbor je za prvi nastop zvenel dosti dobro in se od pesmi do pesmi izboljševal. Velik uspeh je imela in močan vtis je napravila Bravničarjeva pesem. Zelo so ugajale tudi lepo prirejene narodne. Mlademu zboru želimo mnogo uspeha, kar najbolj srečnega razmaha. — O dveh cerkvenih koncertih ob kongresu Kristusa Kralja poročamo v posebnem članku.

II. Koncerti drugod. Ob 700 letnici minoritskega samostana v Ptujju je nastopilo ptujsko in ljutomersko pevsko okrožje pod vodstvom zveznega pevovodje g. prosv. inspektorja Marka Bajuka. Peto je 14 zborov: okrog 300 pevcev. Izvajane so bile sledeče skladbe: Vodopivčeva »Kristus Kralj«, Brede Ščekove »Ptuj in zlato ptujsko polje«, Jurkovič-Premrlova »Sv. Ciril in Metod«, Gerbičeva »Ti, o Marija«, Hladnikova »Je mrak končan«, Ščekove »Sv. Frančišek«, Cigaletova »Ave Marija«, Mavova »Kako si nam draga«, Kimovčeva »Srce Kraljevo« in Premrlova kantata »Križu povišanemu«. Koncert je popolnoma uspel. — V Rogoški Slatini se je vršil simfonični koncert pod vodstvom kapelnika Antona Neffata. — Akademski moški pevski zbor iz Ljubljane je 13. avgusta zapel na Bledu podoknico svoji visoki pokroviteljici Nj. Vel. kraljici Mariji. Nato je pa koncertiral v Park-hotelu pred zbranim domačim in inozemskim občinstvom. Izvajanje zbor je bilo dovršeno in hkrati za inozemce pravo glasbeno razodetje. — Pevski zbor »Jadranc« iz Maribora je na svoji pevski turneji obiskal tudi Celje in priredil koncert slovenskih narodnih in domoljubnih pesmi. St. Premrl.

Orgelska produkcija, ki se je vršila v soboto, 17. junija ob 6 in četrt v Ljubljani v Hubadovi dvorani, je imela sledeči spored:

1. Buxtehude: Passacaglia. Mendelsohn: Sonatni stavek. Adamič Bojan (I. letnik sred. š.). — 2. Fajgelj: Fuga na temo »Aleluja«. Fabiani Viktor (II. let. sred. š.). —

3. Rheinberger: Trio v Des. Bach: Mali preludij in fuga v B. Capuder Peregrin (II. let. sred. š.). — 4. Reger: Pasijon. Springer: Postludij na koralni »Ite missa est«. Mele Ivan (II. let. sred. š.). — 5. Buxtehude: Preludij in fuga-fis-mol. Stefančič P. Franjo (III. let. sred. š.). — 6. Meulemans: Cantabile. Becker: Preludij v a-molu. Hanc Jože (III. let. sred. š.). 7. Bach: Fantazija in fuga v c-molu. Lechthaler: Božična uspavanka. Pipan S. Judita (absolventka sred. š.) — 8. Büsser: Slavnostna koračnica. Rijavec Janez (IV. letnik sred. š.). — 9. Bach: Passacaglia in fuga v c-molu. Snaj Venceslav (absolvent pedagoškega oddelka).

(Številke 1., 3., 4., 6. in 7.: šola msgr. prof. Premrla; številke 2., 5., 8. in 9.: šola profesorja Tomca.)

Dopisi.

Ljubljana. (Sporedi stolnega kora pri slovenskih mašah od 1. maja do 31. avg. 1939):

1. maja (celodnevno čiščenje sv. Rešnjega Telesa): Kimovec: Missa pastoralis, Credo koralen, Premrl: gradual, Rihar: Hvali Sion Rešenika.
7. maja (IV. nedelja po Veliki noči): Řihovsky: Missa Loretto, Foerster: gradual, Mitterer: ofertorij.
14. maja (slovesno praznovanje obletnice posvečenja stolne cerkve): Brosig: Missa in f-mol, Witt, ofertorij, Premrl: ofertorij.
18. maja (Vnebohod): Filke: Missa »Oriens ex alto«, Foerster: gradual, Premrl: ofertorij.
21. maja (nedelja v osmini Vnebohoda): Premrl: Missa s. Nicolai, Foerster: gradual, Premrl ofertorij.
27. maja (binkoštna sobota): Missa de Angelis (koral), Foerster: gradual, ofertorij koralen.
28. maja (binkoštna nedelja): Foerster: Ecce sacerdos, Filke: Missa in hon. Beatae Mariae Virginis, Foerster: gradual in sekvenca, za ofertorij: Brosig: Veni s. Spiritus.
29. maja (binkoštni ponedeljek): Sattner: Missa seraphica, Foerster: gradual in sekvenca, za ofertorij: Brosig: Veni s. Spiritus.
4. junija (Sv. Trojica): Erb: Missa »Dona nobis pacem«, Griesbacher: gradual in ofertorij.
8. julija (Sv. Rešnje Telo): Řihovsky: Missa Loretto, Griesbacher: gradual in sekvenca, za ofertorij: Mozart: Ave verum Corpus.
11. junija (nedelja v osmini sv. Rešnjega Telesa): Kimovec: Missa pastoralis, Foerster: gradual, za ofertorij: Mozart: Ave verum Corpus.
18. junija (nedelja v osmini Srca Jezusovega): Mav: Missa s. Vincentii P., Hochreiter: gradual, za ofertorij: Müller: O Deus, ego amo te, Premrl: Kristus Kralj.
25. junija (IV. nedelja po Binkoštih): Gruber: Missa dominicalis II., Foerster: gradual, Goller: ofertorij.
29. junija (sv. Peter in Pavel): Premrl: Missa in hon. Beatae Mariae Virginis, Foerster: gradual, Goller: ofertorij, Kimovec: Sv. Peter in Pavel.
2. julija (V. nedelja po Binkoštih — Obiskovanje Marije Device): Mav: Missa s. Vincentii P., Brosig: gradual, Řihovsky: ofertorij.
9. julija (slovesno praznovanje sv. Cirila in Metoda): Foerster: Missa Quilisma, Tome: gradual, Griesbacher: ofertorij, Foerster: Sv. Ciril in Metod.
16. julija (VII. nedelja po Binkoštih): Kimovec: Missa montana, Foerster: gradual, za ofertorij: pesem.

23. julija (VIII. nedelja po Binkoštih): Premrl: Missa s. Christinae, Foerster: gradual, Goller: ofertorij.
26. julija (o priliki kongresa Kristusa Kralja — Sv. Ana): Premrl: Missa s. Josephi, Foerster: gradual, Foerster: Ave Mária (7 glasno).
30. julija zaradi slovesne maše na Stadionu v stolnici ni bilo slovesne maše.
6. avgusta (X. nedelja po Binkoštih — Gospodovo spremenjenje): Griesbacher: Missa Stella maris, Foerster: gradual, za ofertorij: pesem.
13. avgusta (XI. nedelja po Binkoštih): Gruber: Missa »Mater Dolorosa«, Foerster: gradual, Goller: ofertorij.
15. avgusta (Vnebovzetje Marije Device): zaradi gasilskega kongresa in škofove maše na Kongresnem trgu v stolnici ni bilo slovesne maše.
20. avgusta (XII. nedelja po Binkoštih): Rihovsky: Missa Loretto, Foerster: gradual, Goller: ofertorij.
27. avgusta (XIII. nedelja po Binkoštih): Goller: Missa Loretto: Foerster: gradual, Goller: ofertorij sv. Trojice.
- Spevi »Pokropi me« so bili dr. Kimovčevi in Premrlovi. St. Premrl.

Kranj. Na pobudo delavnega in požrtvovalnega organista v Podbrezjah, g. J. Kozjeka, je tamkajšnji cerkveni pevski zbor povabil sosednje zборе na skupen nastop pred cerkvijo na Taboru. Prireditvev se je izvršila na praznik vnebohoda popoldne. Prišlo je do sto pevcev in pevk, poslušalcev pa toliko, da so napolnili ves obsežni prostor.

Pevce in poslušalce sta pozdravila domači župnik g. svetnik V. Vondrašek in glavni prireditelj g. organist J. Kozjek, g. stolni dekan dr. Kimovec pa je imel spodbuden in vsebinsko bogat govor o pomenu petja.

Trije zbori so nastopili posamezno. Goriški (pevovodja g. A. Studen) je zapel Hladnikovo »Je mrak končan« in »Boj' češčena« (moški zbor) ter Zanglovo »Pojoč se oglasimo«, ovsiški (pevovodja g. J. Sajovic) Schwabovo »Zdravo Marijo« in Adamičev »Večerni zvon«, domači zbor pa Hladnikov »Večerni zvon« in Premrlovo »Marija, dobrotno nam ohrani dom in rod«.

Pevci iz Nakla in Dupelj so skupno z naštetimi zbori pod vodstvom g. dr. Kimovca zapeli Cvekovo »Skalovje groba«, Vavknovo »Razveseli se, Kraljica«, Hladnikovo »Marija skoz življenje« in Mehulovo »Molitev za vladarja in domovino«.

Na njegov poziv je vsa navzoča množica zapela pesem »Lepa si, lepa roža Marija«.

Po uprizoritvi zadnjega dejanja iz igre »Adam Ravbar« so bile v cerkvi pete litanije, pri katerih je pelo vse ljudstvo v cerkvi in zunaj nje.

Prireditvev je vsekakor dobro uspela in so je prireditelji lahko veseli. Prostor pred taborsko cerkvijo je jako pripraven. Mogočno so doneli z njega posebno združeni zbori, pa tudi vsak zase se je razločno slišal. Goriški zbor, s katerim je prišel tudi za lepo petje vneti gospod župnik in svetnik Al. Železny, je v spretnih rokah, ga je prijetno poslušati in bi mu prav želeli, da bi se povečal ter tako še popolneje odmeval. Ovsiški ima mlade, sveže in čiste glasove; ko se bo nekoliko umiril in ustalil, bo lahko mnogo nudil. Je prav precej številen. Domači zbor pa je seveda še posebno naštudiran, čeprav je imel še z ostalo pripravo dosti dela.

Pri skupnem zboru smo mogli opaziti, kako more umetnik-dirigent različno naučene zборе spraviti v enoten nastop, ki je naredil res globok vtis.

Žal, da je moral od udeležbe izostati besniški zbor, ki se je vneto in z veseljem pripravljal, pa mu je tik pred nastopom pevovodja odšel na orožne vaje. Bo pa kdaj drugič prilika!

Naj vsem sodelujočim Bog povrne in obudi še drugod vnetih posnemalcev.

Jos. Zužek,

nadzornik organistov za kranjsko dekanijo.

Šmartno ob Paki. Dne 4. julija 1939 je umrl č. g. Karel Presker, župnik, dekan in častni konz. svetnik v Šmartnem ob Paki, v 74. letu starosti. Blagi pokojnik je bil velik ljubitelj glasbe in petja, posebno pa še cerkvenega. Rad je kupoval cerkvene pesmi, nikoli ni odklonil prošnje organista za nakup novih pesmi. Župnikoval je pri nas 19 let. Veliko je v tem času storil za čast božjo; krono svojemu delovanju pa si je postavil z nabavo novih orgel, ki smo jih dobili 8 tednov pred njegovo smrtjo. Blag mu bodi spomin!

Franc Klančnik.

Kuna, Dalmacija. Na poziv vlč. g. dona Mata Milića sem se podal dne 13. decembra lanskega leta na Kuno, da dokončam 2. cerkvenoglasbeni tečaj.

Moj dobri učenec Niko Totić in vrli tamburaši so me pričakali v luki Crkvice s tovorno živino, na pol pota pa so me prišli pozdravit šolarji in moji cerkveni pevc.

Takoj naslednjega dne sem pričel vežbati s šolsko mladino in s tamburaši. Videl sem, da še niso pozabili ono, česar so se naučili tekom prvega tečaja, in to me je zelo prijetno iznenadilo.

Najprej smo s šolsko mladino (20 dečkov in deklic) ponovili material, ki smo ga obdelali že prej. Nato pa se je bilo treba lotiti ofertorijev in gradualov za večje praznike, dočim smo pri vsaki peti sv. maši ostale dele recitirali. Ker smo znali poleg Angelske maše samo mojo starslovensko, a cerkev nima sredstev za nabavo novih muzikalij, sem zložil novo figuralno latinsko mašo, ki pa smo jo prvič in dobro naštu-dirano izvajali na dan sv. Antona v tukajšnji frančiškanski cerkvi, nato pa še večkrat v matici (župni cerkvi).

Pevske vaje so se vršile skoro vsak dan, z izjemo ob nedeljah in praznikih, ko so bile po 2 peti sv. maši, prva ob 8. uri v samostanu, druga pa ob 10. uri v župni cerkvi, poleg tega pa popoldne ob 5. uri pri litanijah. Pri vsakem cerkvenem opravilu smo se držali točno cerkvenih predpisov.

Naj omenim, da leži Kuna 450 m nad morjem in da ima divno lego. Leži na polotoku Pelješcu, a do najbližje luke je dobro uro hoda. Pota so v skrajno slabem stanju: brez tovara (osla) ali mezge se le počasi potuje in je treba zelo paziti, da si človek ne zlomi noge. Vozila ni na Kuni nobenega, zato pa se je naš vlč. gospod don Kosto Selak, župnik in poznani glasbenik ter mojster na klavirju, ki župnikuje v 2 uri pešhoje oddaljeni Janjini, izborno pošalil, ko je rekel, da v letu 1938. anno Domini na celem Pelješcu ni bilo niti ene avtomobilske nesreče! Toda resnici na ljubo treba povedati, da se je letos zgradila avtomobilska cesta od Potomnja do Crkvice, da bo zamogla tamkajšnja vinarska zadruga preko Kune prevažati vinske pridelke do morske luke, kateri posel so doslej vršile karavane.

Obe tukajšnji cerkvi sta veličastni, zlasti frančiškanska z impozantnim zvonikom in iz samega kamena zidanim samostanom, v katerem sta poleg vlč. gosp. gvardijana P. Venka Gučića še dva Slovence: vlč. g. P. Peter Peterca (rodom iz Šiške) in č. g. fr. Ambrož Testen (rodom iz Domžal), ki je znamenit cerkveni slikar. Poslikal je samostansko in župno cerkev; prav sedaj pa slika 4×4.20 m veliko oltarsko sliko Marijinega vnebovzvetja za župno cerkev — pravo remek-delo. Lani je naslikal velike jaslvice v Dubrovniku, ki so jih tuji občudovali. — Župna cerkev nima zvonika, nego samo majhen nadzidek, v katerem so nameščeni 3 majhni zvonovi. Pač pa je cerkev lep božji hram s krasnimi stopnicami in balustrado, a leži v sredi vitkih stoletnih cipres.

Dasi je Kuna velika, sta obe cerkvi pri službi božji v našem pomenu besede skoro popolnoma prazni. Tu ne pomaga niti ognjevit govor dobrega gospoda dona Mata, niti v srce segajoče besede in opomini obeh gg. patrov, kajti samo stari ljudje še hodijo k sv. maši in prejemajo ob večjih praznikih sv. zakramente, odrasla mladina pa se ne ozira več na cerkvene zapovedi. Ta pojav se opaža v teh krajih zlasti v povojni dobi.

Narod je pošten in delaven ter neverjetno gostoljuben. Kamorkoli stopi tujec, povsod ga »tratajo« (pogostijo) z najboljšim, kar hiša premore. Tu ni čuti prepira, pretepa ali tatvine ne poznajo in tudi morala je na veliki višini. Zato ne vem, zakaj je na Kuni sploh orožniška postaja — menda za spomin na dobre stare čase.

Prebivalci se preživljajo edino z vinorejo. Vino se prodaja po 1.80 do 2 din liter, a je prvovrsten pridelek. Trdo delo v vinogradu tukajšnjemu seljaku ne donaja pečenih piščancev v usta, zato se čuti pomanjkanje denarja bolj nego v Sloveniji. Kljub denarni krizi pa so Kunovljani letos dogradili imponanten »Seljački dom«, v katerem je nastanjena 6-razredna ljudska šola, čitalnica in prosvetna dvorana, in to brez vsake državne ali zasebne podpore. Zgradba dela Kuni čast in je absolutno najlepša zgradba te vrste v vsem okraju.

Rezultat 2. glasbenega tečaja je danes sledeči: Glasbena učenca Nito Totič in Anto Ostoja sta napredovala toliko, da more prvi spremljati navadne pesmice pri sv. maši, a drugi bo to v kratkem dosegel. Gospa učiteljica se je tudi toliko usposobila, da more spremljati šolsko petje.

Tamburaški zbor točno izvaja nad 30 komadov in daje ob raznih slavnostnih prilikah javne koncerte.

Cerkveni mladinski zbor je nada in krona vsega dela in truda. Zmožen je tudi a capella petja pri službi božji in to deloma triglasno. Na Binkoštno nedeljo je bil zaključek tečaja s koncertom v frančiškanski cerkvi, kjer sta zaigrala na lepih Riegerjevih orglah po 3 komade Niko Totič, ki je moral že drugi dan oditi k vojakom in nadebudni Anto Ostoja. Začetni in končni preludij kakor tudi spremljanje zbora na orglah sem izvršil jaz. Vseh 10 točk programa je bilo dostojno in solidno izvajanih, kar je ugotovil glasbeni kritik vlč. g. župnik don Kosto Selak, ki je obenem tudi nadzornik cerkvenega petja za tukajšnjo dekanijo.

Za doseženi lepi uspeh gre vsa čast in priznanje vlč. g. župniku donu Matu Miliču, ki je vse stroške tečaja (moje prehrane in stanovanja) prevzel na lastna ramena, za kar mu bodi v imenu vseh udeležencev, a posebno še v mojem izrečena najiskrenejša zahvala.

Anton Grum.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Franc Premrl: Himna Kristusu Kralju. Na Sardenkovo besedilo zložena skladba je krepkega značaja, sinkopirani ritmi na nekaterih mestih ta krepek izraz še poudarjajo. Nekoliko niže transponirana bi bila pesem primerna za ljudsko petje.

M. Tome.

V. Vodopivec: Sacerdos et pontifex. Skladba je posvečena nadškofu dr. Ujčiču. Je zelo učinkovita, v zborovskem delu preprosta, orgelska spremljava pa krepko podčrtava sicer enoglasna zborovska mesta. Skladba bo dobrodošla pri birni; pa tudi pri papeških akademijah in podobnih slovesnostih bo vsak rad segel po njej.

M. Tome.

Josip Kenda: Valček za tamburaški zbor. Ljubljana, 1939. Skladba je izšla v obliki partiture za celoten tamburaški zbor. Na izvajalce ne stavi velikih zahtev. Pri pomanjkanju izvirnih domačih del za tamburaški zbor bo tamburašem z njo zelo ustrezno.

M. Tome.

Fr. Blažič: Requiem za mešan zbor. Svoji rajni materi v spomin zložil — —. Ljubljana, 1939. Samozaložba. Cena 8 din. V naši cerkvenoglasbeni literaturi imamo prav za prav malo rekvijemov za mešan zbor; večinoma so zloženi za enoglasno petje z orglami, kar je tudi praktično laže izvedljivo. Ob kakih posebnih prilikah pa ima organist tudi mešan zbor na razpolago in takrat bo Blažičeva skladba zelo porabna. Pisana je zelo prozorno, skoraj vseskozi diatonično, pa tudi zelo dosledno, tako da zadevanje ne bo delalo pevcem nikakih težav. Z glasbeno estetičnega stališča bi se dalo morda oporekati mestu pri Kyrie eleison. Podobno mesto ima menda dr. Kimovec v svojem rekvijemu, le da se tam ta vzklík trikrat stopnjuje, tukaj se pa z majhno melodično ozir. harmonično spremembo skoraj devetkrat ponovi ista misel, kar učinkuje monotono. V splošnem je pa skladba za izvajanje zelo hvaležna.

M. Tome.

L. B. Sočenko: **12 obhajilnih pesmi** za mešan zbor. Ljubljana, 1939. Izdal in opalografiral Roman Pahor. Cena 16 din. V tej zbirki sedaj že pokojnega skladatelja najdemo marsikako zdravo zrno, čeprav je celota pri mnogi pesmi še pogrešena. Med najbolj občutene pesmi bi štel predvsem št. 5, 10 in 12. Tudi med ostalimi bodo nekatere prav porabne, nekatere pa trpijo na ritmični in oblikovni neizdelanosti, česar je včasih krivo besedilo, ki je sicer zelo sveže in pesniško dobro, nudi pa skladatelju celo vrsto tehničnih problemov, ki jih je treba včasih cele dneve reševati, preden dobi pesem končno zadovoljivo lice. Manj posrečenih pesmi ne bom imenoma našteval, ker enemu ugaja, kar drugemu ne in obratno. V teku časa se bodo od 12 pesmi, kolikor jih zbirka obsega, same od sebe izluščile one, ki imajo trajno vrednost. M. Tome.

Breda Šček: **Ti sam Gospod**. 11 obhajilnih pesmi za mešan zbor. Ljubljana, 1939. Cena 20 din. Za to zbirko bi veljale z majhnimi spremembami iste pripombe, ki sem jih izrekel pri prej omenjeni Sočenkovi zbirki. Nekatere se bodo dale brez nadaljnega lepo izvajati. Veliko, morda celo večina pa vzbujajo pomisleke z melodičnega in oblikovnega stališča: melodija se napne, se hoče dvigati in razvijati, pa ves razvoj in vzpon hitro splashne, da pesem izzveni v neki nedoločnosti in negotovosti. Zdi se, da hoče skladateljica v kratkih pesmicah reševati ritmične in deloma tudi kontrapunktične probleme, ki jih pa tako kratke skladbe absolutno ne prenesejo. Taki poskusi bi bili upravičeni in bi se obnesli le takrat, če bi skladateljica obliko primerno razširila. — Kot rečeno, veljajo te pripombe le za nekatere pesmi; druge bodo imele trajno mesto na naših korih. M. Tome.

Viktor Mihelčič: **Missa Immaculata** za orgle in mešan zbor. To mašo lahko štejemo med boljše latinske maše, kar smo jih zadnja leta dobili. Njene odlike so: živahen slog, ki se umiri le na sklepnih akordih, sicer je pa v neprestani napetosti in v stalnem razvoju; dalje zelo samostojna orgelska spremljava, ki prinese včasih kar presenetljivo dobre domisleke; potem skladateljev čut za dober zborovski slog, ki ni mrtva tvorba, ampak bo res zvenel. Ne rečem, da delo nima mest, katerim bi se dalo oporekati. Tukaj bi omenil zlasti naslednje: orgelski del spominja sem ter tja rahlo na klavir; vzporedni oktavnii postopi v enem paru glasov skozi daljšo dobo niso ravno najboljši, ker zgubi en glas svojo samostojnost; sklepi pri Sanctus in Benedictus so nekoliko pre nagljeni; tudi modulatorično stran skladb bi kazalo še izčistiti; motijo tudi nekatere tiskovne napake. Toda vse te omenjene šibke strani izginejo v daljšem delu in niso tako opazne kot v kratki pesmi. Kar sem pa hotel povedati, je: v vsem delu polje živa muzika, ki je pri tolikih skladbah žal pogrešamo; ta bo tudi zagotovila delu, ki je pisano za boljše zборе, življenjski obstoj. M. Tome.

Kenda Josip: **Sonatina za gosli in klavir**. Ljubljana 1939. Samozaložba. Cena 15 din. Skladba bo dobrodošla klavirskim in vijolinskim začetnikom. Pisana je nekako v slogu Clementijevih sonatin in tehnično ne nudi nikakih težav, razen v kolikor iste nastanejo zaradi hitrih brzin v nekaterih stavkih. Skladba pa kljub lahkemu slogu prinese lepe glasbene misli, ki izmenoma nastopajo v obeh instrumentih. — Skladbo priporočamo! M. Tome.

V. Vodopivec: **Devet blagoslovnih pesmi** za mešan zbor. Ljubljana 1939. Izdal in opalografiral Roman Pahor. Čeprav Vodopivec v svojih skladbah ne izraža kakih globljih misli, jih vendar zbori radi pojejo. Lahke so, po kljub temu glasbeno neoporečne; skladatelju melodije lepo tekó, tudi v harmoniji ne čutimo nikakih nasilnih prehodov in skokov. Tudi te blagoslovne pesmi imajo vse lastnosti Vodopivčevega sloga, zato se jih bodo cerkveni zbori, ki imajo radi lahke pa dobre skladbe, z veseljem oprijeli. M. Tome.

Fantovska pesmarica, I. zvezek. Zbral in za moški zbor priredil Avgust C e r e r. Pesmarica je izšla kot 19. zvezek Fantovske knjižnice. Obsega 8 cerkvenih in 12 svetnih pesmi. S to pesmarico bodo dobili fantje v roke lično zbirko pesmi, ki jih bodo s pridom rabili ob različnih prilikah. Z glasbenega stališča so pesmi po večini dobre. Bolj skrbno se zdi izbran in urejen prvi del (cerkvene pesmi); drugi del manj

ugaja. K pesmarici bi splošno to pripomnil: Vsekakor bi bilo dobro, da bi imel prvi del tudi cerkveno odobrenje. Tudi zbirke, ki so samo ponatise in ne priredbe, imajo cerkveno odobrenje (primerjaj: Premrl: 40 Marijinih pesmi, 1921; Premrl: Jezus naj živi, 1932). K pesmi »Povsod Boga« bi pripomnil, da so prvi 4 takti druge polovice pesmi zgrešeni, ker poje I. tenor v terciah »čez«. S tem dobi ves harmonični sestav drug pomen, pa tudi zgradba pesmi trpi, ker bi se morala stopnjema dvigati, tukaj pa že prvi takti prinesejo višek. Za moški zbor je to mesto v četveroglasju res nekoliko nerodno zaradi nižine. Dalo bi se rešiti tako, da začne zbor enoglasno, se razširi preko dvoglasja v tro- in četveroglasje, s čimer bi se tudi napetost stopnjevala. Sicer je pa res, da slišimo te takte večkrat tako peti, kot so tu zapisani. Začetek št. 9 (Fantovska himna) je bil prvotno drugačen. Ni mi znano, če jo sedaj uradno tako pojejo. Prejšnji začetek (kvarta!) je bil boljši. V št. 11 (Delaj dekle pušeljc) so basovske figuracije v drugem delu slabe, neizrazne. Tudi se zdi, da se glasi melodija v 3. taktu ge-as, ne as-ge. Pri št. 14 (Dolenjski furmani) je takt zgrešen. Ta pesem ima v resnici $\frac{3}{4}$, oziroma $\frac{2}{4} + \frac{3}{4}$ takt, ki je tipičen za mnoge slovenske narodne pesmi. V $\frac{2}{4}$ taktu je pesem dokaj okorna. V št. 15 (Gozdič) bo v tenorjih napaka takoj v prvem taktu (na zlog ze-len). Pravilna melodija je sekundo niže. Ravno tako manjkajo pike za besedami »pod nebom«; naslednja nota je seveda osminka. Številko 16 ima Dev melodično precej drugače zapisano; ni mi znano, kateri zapis je bolj pravilen. Sicer so v narodni pesmi možne različne variante, vendar ne kaže vnašati vanjo elementov, ki so ji očitno tuji. To posebno danes ne, ko se toliko dela na tem, da se prikaže kolikor mogoče pristen obraz slovenske narodne pesmi. Tudi srednji del št. 17 (pri koronah) se mi zdi malo verjeten. — Vrednosti in pomena pesmarice s temi pripombami ne mislim zmanjševati. Rad bi le, da bi dajali ljudem v roke v resnici kar najbolj skrbno izbrane in prirejene skladbe, na katerih pristnost se lahko v vsakem primeru zanesejo.

M. Tomc.

Franco Vittadini: *Messa »Christo Re« per coro a voci miste con accompagnamento d'organo*. Edizioni musicali Carrara. A. D. 1939. Bergamo (Italia). Ta latinska maša znanega odličnega italijanskega skladatelja Vittadinija je zložena po načinu, kot je v Italiji posebno običajen: za alte, tenorje in base z orglami. Altii, ki jih v Italiji pojo dečki, ne gredo v tej skladbi preko d"; tenorji so izrabljeni kot prvi tenorji, basi kot baritoni. Glasba je vseskozi zelo umerjena, skoraj asketična, vendar slovesna, tematično zgrajena. Orgelski del je živahno in samostojno izveden v Gloriji, izrazito figurirani so v Credo »Incarnatus est«, »Crucifixus« in »Et resurrexit«. Sanctus in Benedictus sta zložena kot celota. Ker pa se pojeta ločeno, bi se Benedictus najbolje pričel z orgelskim uvodom (medigro) v 4. taktu na strani 27. Oba sta zelo melodična, pristrčna. Tudi sama zase bi bila za izvajanje prav hvaležna. Preprosto, a zopet vzorno tematično se konča Agnus Dei. Maša v celoti je pomembno in tudi kljub triglasju učinkovito in za izvajanje ne pretežko delo. Pristavljam še, da je založništvo poklonilo en izvod te maše z lastnoročnim podpisom avtorja odboru za kongres Kristusa Kralja v Ljubljani, en izvod pa našemu uredništvu oz. uredniku. Mašo priporočamo.

St. Premrl.

Gojmir Krek: *Samospevi s spremljevanjem klavirja*. Sešitek 1. Op. 42. Sešitek 2. Op. 48. in Sešitek 3. Op. 53. Ljubljana, 1939. Samozaložba. — Naš znani mojster-skladatelj, bivši zaslužni urednik »Novih Akordov« dr. Gojmir Krek je izdal pred kratkim 3 zvezke svojih izvornih, še nenatisnjenih samospevov. V prvem zvezku sta dva samospeva: »V samotah« in »Izkusnja«, oba melodično, harmonično in oblikovno jasna, v slogu prijetno domača, poljudna, z majhnim umetnejšim kontrastom pri prvem samospevu v srednjem, v lepih pasažah se prelivajočem delu. Drugi zvezek prinaša 4 samospeve: »Zabučale gore«, »Pesem nagajivka«, »In sanjala sva sredi rož« ter »Oranža«. Prvi se razvija v široki, diatonični kantileni, nošeni od sočnega, v triolah se gibajočega klavirskega stavka. »Pesem nagajivka« je živa in nagajiva v melodiji in zelo samostojnem motivičnem spremljanju. Tretji, zložen v

$\frac{6}{8}$ taktu, je melodično zopet izredno iskren in se v pestrih, bogatih modulacijah drzno spenja v višine do visokega c. »Oranža« je v samospevu kot takem dokaj preprosta in brez posebnih težkoč; zato pa v spremljanju tem bolj podčrtana, izredno samostojna in solidno kontrapunktična. Tretji zvezek podaja tri samospeve: »Zato veruj«, »Besede ni, izraza nič, ter »In če sreča bi moja sam orel bil«. Tudi te pesmi so naravnost krasne, globoke, pisane pa jasno in ne težko. Zadnja pesem je kitična, vse druge prekomponirane. — V pisavi se na nekaj mestih z g. skladateljem ne strinjam; n. pr. v 1. zvezku pri samospevu »Izkušnja« bi pisal namesto b v 1. taktu a is kot alteracijo II. stopnje, v 4. taktu namesto des — cis kot alteracijo IV. stopnje, posebno pa na zadnji strani v zadnjem taktu I. sistema ne ges temveč f is, saj smo vendar v G-duru! Pri spremljanju manjka pri tej pesmi v 3. taktu na strani 6 v basu višaj za ais. V 2. sistemu na isti strani bo v 2. taktu najbrž pravilneje v basu: f, g, as, kakor tudi pri ponovitvi na strani 7. V pesmi »Oranža« je rabljen soglasnik v zlogotvorno kot u, a spada k poslednjemu zlogu. Na strani 16 te pesmi v predzadnjem sistemu v drugem taktu bo najbrž pravilno e, dis; in ne f—dis. Na splošno je treba tisk jako pohvaliti. Skladbe pa so prave umetnine, vzorno tolmačijo besedilo v petju in spremljanju ter bodo nudile pevcem in pevkam: tenoristom in sopranistinjam kakor tudi poslušalcem velik glasbeni užitek. Cena prvemu zvezku je 14 din, drugemu 22 din, tretjemu 15 din. St. Premrl.

Gastone de Zuccoli: *Dalla Messa »Mater divinae gratiae« Sanctus et Benedictus*. Coro a 4 voci ineguali et organo od armonio. Edizione Guiglielmo Zanibon Padova. Partitura L. 5, parti separate 0.60. — Znani tržaški glasbenik in skladatelj, bivši stolni organist v Trstu, sedaj v Rojanu, je izdal v založbi Zanibon v Padovi *Sanctus* in *Benedictus* iz svoje latinske maše »Mater divinae gratiae«. Zuccoli zлага strogo cerkveno, resno, polifonsko. Tu sta polifonsko obdelana zlasti »Pleni sunt coeli« v *Sanctusu* in prvi široko razpleteni del *Benedictusa*, ki vrhtega precej časa vztraja na pedalnem tonu. Pevski stavek je točno in dosledno štiriglasen, orgelski del pa preide sem ter tja še v večje večglasje. Mikavno moderno potezo z vzporednimi, a dobro optimi kvintami si je skladatelj privoščil pri *Hosana* v *Benedictusu*:



kar poda potem preneseno še dvakrat.

St. Pr.

Gastone de Zuccoli: *Elevazione* per violino e pianoforte. Edizione Guiglielmo Zanibon — Padova. Partitura e parte L. 5. — V istem založništvu kot gori imenovani mašni skladbi je izšla tudi krasna skladba *Elevazione* (Povzdigovanje) za gosli in klavir, ki je prav za prav samo transkripcija Zuccolijeve *Ave Maria* za sopran in orgle. Zuccoli zna izvrstno graditi, v melodiji in harmonijah je izbran in topel, ritmično nikoli vsakdanji. Oboje velja v tej skladbi za klavir kakor za gosli. Skladbo zelo priporočam. St. Pr.

Razne vesti.

Naš rojak, pianist in pevovodja, gospod **Stanislav Volarič**, sin pokojnega slovenskega skladatelja Hrabroslava Volariča, je obhajal 9. julija 50 letnico rojstva. G. Stanislav Volarič živi že nad 30 let izven ožje domovine. Po smrti svojega brata Mirka je pred leti prišel v Ljubljano in se tu glasbeno izobraževal pri Hubadu in Sattnerju. Potem je njegova pot šla po svetu: po Severni in Južni Ameriki, kjer je bil pevovodja Slovencev v Chicagu, Clevelandu, San Franciscu, Los Angelesu, Kaliforniji. Priredil je več koncertov, v Chicagu nastop 500 pevcev, Slovencev in Hrvatov, s spremljanjem orkestra. Iz Amerike ga je pot vodila v Afriko od Alžira do Kaira in Aleksandrije ter Džibutija, kjer je povsod širil jugoslovansko glasbo pri tamošnjih izseljencih. Že pred vojno pa je prišel v Belgrad (1912) in začel svoje delo kot pevovodja pri raznih meščanskih pevskih zborih. Ko je izbruhnila vojna, je stopil med prostovoljce ter kot vojak vodil vojaške pevske zборе. Tako je n. pr. l. 1915 imel velik koncert Kola srbskih sester v Skoplju — spored je ohranjen — kjer so peli Aljaža, Adamiča, Jenka, Volariča in igrali Fučikov Triglav-marš, ki je v Srbiji naravnost ponarodel. Kot vojak je doživel vso srbsko Golgoto — pot preko Albanije, za kar ima potrjeno ter je nosilec albanske spomenice. Kot pevovodja srbskih vseučiliških dijakov v Franciji je imel koncert v Lyonu pod pokroviteljstvom Herriota — spored je ohranjen — kjer je nastopilo 120 pevcev z jugoslovanskim programom junija leta 1913. Po osvobojenju se je vrnil v Srbijo, kjer je bil pevovodja v vseh večjih srbskih mestih: v Leskovcu, Nišu, Skoplju, Bitolju, Kragujevcu, Bečkereku itd. in bil obenem tudi učitelj glasbe in tujih jezikov na gimnaziji v Kruševcu. Velik uspeh je imel v Nišu, kjer je bil pevovodja društva »Kornelija«, pri katerem je sodeloval tudi sedanji ministrski predsednik Dragiša Cvetkovič. Prav v listu »Napredak«, ki mu je bil tedaj Cvetkovič urednik, je izšel leta 1922 (25. dec.) članek, poln priznanja njegovemu delu za zbor »Kornelija«, ki je pod njegovim vodstvom bilo najboljšje pevsko društvo. In povsod je gojil slovensko pesem ter ima tudi gotovo veliko zaslug, da je slovenska pesem v Srbiji bila že davno znana in priljubljena. Ko je dal »ostavko« na gimnazijsko službo, je ustanovil svojo privatno glasbeno šolo in šolo tujih jezikov. Zdaj pa je po svoji poti prišel v Ljubljano, ki jo je zapustil pred 27 leti, obiskal svoja učitelja glasbenika Hubada in Sattnerja pri Sv. Križu. Oglasil se je pri našem uredništvu in upa, da mu bo širša domovina, kjer je pustil toliko dela in tudi toliko premoženja (vse svoje premoženje, ki ga je prinesel iz Amerike, je dal v začetku vojne v humanitarne svrhe, in on pravi, da bi bilo danes to premoženje milijonsko!), tudi zdaj pravična in mu na kakšen način povrnila njegovo pionirsko delo za glasbeno kulturo pri srbskem narodu. Slovenci pa mu moramo biti hvaležni, da je povsod, kamor ga je zanesla pot, gojil slovensko pesem. Zlasti med izseljenci po širnem svetu, in pa med Srbi, kjer je zanj pridobival tla in jo populariziral. V tem se je izkazal kot dober sin svojega očeta, znanega slovenskega skladatelja, katerega lep in izklesan lik na spomeniku v Kobaridu je tudi padel pod bridko usodo. Želimo, da bi njegovemu sinu bilo dano v Jugoslaviji dobiti končno miren kotiček, kjer bi mogel mirnemu delu posvetiti svoje, nikakor še ne iztrošene moči.

Orglarska šola Cecilijinega društva v Ljubljani bo pričela šolsko leto 1939/40 v ponedeljek 25. septembra. Letos se novi učenci ne bodo sprejemali.

Nove orgle, delo orglarskega mojstra Franca Jenka iz St. Vida nad Ljubljano, je dobila v juliju romarska cerkev sv. Lucije na Skaručni pri Vodica h. Orgle imajo 12 registrov. Blagoslovil jih je kamniški dekan, g. častni kanonik Matej Rihar, govoril in igral nanje pa je ob tej slovesnosti g. stolni dekan in kanonik dr. Franc Kimovec.

Nove orgle pri Sv. Križu na Vipavskem z desetimi registri je izdelala in postavila goriška orglarska tvrdka Benz. Vernikom sta jih pri blagoslovitvi in kolovdanci predstavila župnik Stanko Stanič in župnik-skladatelj Vinko Vodopivec.

V pokoj je stopil dolgoletni organist v Boh. Srednji vasi, gosp. Jernej Grm. Organistovsko službo je opravljal doma od leta 1876 do 1882, potem dve leti na Jesenicah, od l. 1884 pa do 1939 nepretrgoma v Boh. Srednji vasi, nekaj časa tudi kot cerkovnik. Orgljal in pel je v čast božjo 63 let. Zaslužnemu možu kličemo: Na mnoga leta!

Lajovčeva nagrada. Glasbena Matica ljubljanska je sklenila ob priliki 60 letnice skladatelja Lajovca, da razpiše vsako leto nagrado za najboljše izvorno glasbeno delo, ki ga predložijo ocenjevalni komisiji gojenci ljublj. drž. konservatorija, ki so vpisani v dotičnem šolskem letu na zavodu. Za prvo razpisano Lajovčevo nagrado so bili vloženi štirje mešani zbori pod naslovom Psalm, Prebujenje, Ecce homo in Mak žari. Nagrada v znesku 1000 din se je letos delila na predlog ocenjevalne komisije na dva dela in je prejel Samo Hubad za zbor Psalm na besedilo Srečka Kosovela 500 din in Jurij Gregorc za zbor Prebujenje na besedilo Otona Župančiča 500 din.

P. France Ačko je zložil in izdal v samozaložbi Dve pesmi za glas in klavir: »Balado o Damjanu« in »V tovarni«. Pesmi nam v oceno niso bile poslane.

Naš skladatelj Frane Premrl, organist v Šmartnem pod Šmarno goro, je ravnokar izdal v samozaložbi 5 nagrobnic za moški zbor pod naslovom: Ah, ne mislimo nanje s solzami. Nagrobnice so večinoma prav izrazite in dobro zgrajene. Našim pevskim moškim zborom jih toplo priporočamo.

Ljubljanska opera je dobila novega ravnatelja, dosedanjega profesorja konservatorija Vilka Ukmarja.

Prosvetni minister Stevan Čirič je izdal uredbo z zakonsko močjo o umetniških šolah. Umetniške šole so: 1. za likovno umetnost, 2. umetniške obrtne šole in 3. za glasbeno in gledališko umetnost. Glasbeno akademijo dobi poleg Belgrada in Zagreba tudi Ljubljana, hkrati s srednjo glasbeno šolo. Državni konservatorij se s tem ukine.

Na mladinskem taboru v Mariboru so pri maši z ljudskim petjem peli sledeče pesmi: 1. Jezus naj živi, 2. Lepa si, roža Marija, 3. Zdaj bomo videli Boga resničnega in 4. Povsod Boga.

III. hrvatski liturgični kongres se je vršil letos poleti v Djakovu. Vse dni kongresa so imeli kongresisti recitirano sv. mašo z ljudskim liturgičnim petjem. Petje je vodil dr. Ivanišič-Crnkovački v odgovarjajočih se dveh zborih. Vodilni otroški glasovi so dali vsemu liturgičnemu sodelovanju posebno prisrčnost.

Mednarodni glasbeni festival je bil v dneh od 3. do 29. avgusta v Lucernu.

Dr. Fr. Kimovec:

SLOVENSKO BESEDILO ZA GRADUAL KRISTUSA KRALJA.¹

Veliko organistov je želelo, naj bi se za gradual, ki smo ga peli ob kongresu Kristusa Kralja na Stadionu, priredilo slovensko besedilo, da bi ga mogli peti tudi izven slovesne maše pri tihih mašah na praznik Kristusa Kralja ali ob drugih slovesnih prilikah (posvečevanje cerkvā, Gospodovi prazniki sploh — božič, novo leto, sv. Trije kralji — misijonska nedelja in razne misijonske prireditve itd. itd.).

Gradual sam in vsi drugi spremenljivi spevi za mašo na čast Kristusu Kralju se dobe v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani za 2 din (4 velike strani). Pridejan je še nov ljudski odpev za litanije Jezusovega Srca, ki ga marsikje — kakor slišimo — z veseljem prepevajo.

Slovensko besedilo je prirejeno tako, da se zlog za zlogom natančno ujema z latinskim besedilom. Vsak pevovodja, ali celo pevec sam si ga more vpisati pod latinsko besedilo takole:

¹ Gradual je dr. Kimovčev. Op. ur.

Do - mi - na - bi - tur a ma - ri us - que
On go - spo - do - val od mo - rja bo tja

ad ma - re; et a flu - mi - ne us - que
do mo - rja; in od vé - li - ke re - ke

ad ter - mi - nos or - bis ter - ra - rum,
do kra - jev, do kra - jev vse ze - mlje.

Et ad - o - ra - bunt e - um om - nes
Nje - ga mo - li - li bo - do kra - lji

re - ges ter - rae, om - nes, om - nes
vsi in ze - mlje vse, vsi na - ro -

gen - tes ser - vi - ent, ser - vi - ent
di mu bo - do slu - ži - li, slu -

ser - vi - ent e - i. Alleluja.
ži - li, slu - ži - li.

Po - te - stas e - jus po - te - stas ae - ter - na, quae
O - blast nje - go - va o - blast ve - ko - vi - ta, ki

non au - fe - re - tur, et re - gnum e - jus, quod non
ne bo od - vze - ta, kra - lje - stvo nje - ga se ni -

cor - rum - pe - tur. Alleluja.
kdar ne zru - ši.

DAROVI ZA »CERKVENI GLASBENIK«

G. Anton Anžič, profesor v Ljubljani, 100 din; g. Alojzij Kralj, župnik na Gočah pri Vipavi, 50 din; g. Ivan Kacin, izdelovatelj klavirjev in harmonijev v Domžalah, 50 din; g. Joža Kapus, župnik v Leskovici, 30 din; g. Ferdo Kristl, učitelj glasbe v Rumi, 30 din; gdč. Amalija Kecelj, učiteljica v Ljubljani, 20 din; g. Pavel Rančigaj, profesor glasbe v Ljubljani, 20 din; po 10 din so darovali: g. Franc Babič, uradnik v Škofji Loki, g. Gregor Mali, župnik v Ajdovcu, g. Franc Blaj, kaplan v Kranju, g. Ciril Mohor, ravnatelj posojilnice v Kranju; ter g. Franc Balažič, organist v Veliki Polani pri Črensovcih, 5 din. Vsem se najlepše zahvalujemo in Bog Vam stotero povrni!

Nadaljni darovi: po 60 din sta darovala: g. Alfonz Breznik, trgovec z glasbenimi instrumenti v Ljubljani, in gosp. Ciril Pirnat, trgovec z modnim blagom v Ljubljani. G. Vinko Vodopivec, župnik v Krombergu pri Gorici, je daroval orglarski šoli letnik 1938 glasbenega lista »L'organista liturgico«. — Vsem prisrčna hvala!

NAŠE PRILOGE

V današnji glasbeni prilogi prinašamo Miha Rožančev »Pokropi me« za mešani zbor in orgle. Pri tej skladbi naj se posebno v prvem delu natančno upoštevajo dinamična znamenja. Solomelodija pri »Slava Očetu« se more eventualno tudi izpustiti (4 takti). — Druga skladba je Stanko Premrl »Reši me« za 4 glasni mešani zbor. Posamezni izvodi se dobe pri naši upravi po 1 dn.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 din, za dijake 25 din, za inozemstvo protivrednost 60 din letno. Uredništvo in upravništvo: Pred Škofijo št. 12/I. — Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).